

PREOCUPĂRI DIDACTICE

REDACȚIA: VIRGIL DOBRESCU, profesor
STRADA PETRU-RAREȘ, — PIATRA-NEAMȚ

SUMARUL:

Vieța colonială la Nevertebrate	Ion Tăzlaşuanu
In legătură cu cercetarea și diagnostica carea intuiției la elevii de curs primar	M. Cojocaru
Continuarea lecției după predare	Virgil Dobrescu
Titu Maiorescu	Victor Gr. Savin
Metoda naturală care se potrivește în vătamântului primar	Cornelia Cojocaru
Plan de lecție	Mihai Avadanei
Cântecele noastre	Constantin Turcu
Cercetări arheologice în ținutul Neamțului	Preot C. Matasă
Descânțece, vrăji și farmece din ținutul Neamțului	Mihai Avadanei
Actualități, anchete, oameni, fapte, cărți, reviste	M. Cojocaru

Abonamentul pe un an este de 100 lei, iar un număr 10 lei.
Pentru elevii școalelor normale, abonamentul este de 80 lei anual.
Pentru Domnii colegi, cari vor să se considere membri fondatori ai revistei, abonamentul începe de la 200 lei.

● ●

Primim cu plăcere colaborări din partea Domnilor colegi — profesori și învățători — bine înțeles dacă lucrările Domniilor lor se încadrează în programul revistei noastre.

Articolele nu vor fi mai lungi ca opt pagini de un sfert de coală de scris și vor fi scrise citeț pe o singură pagină.
Manuscrisele nu se restituie.

● ●

Schimbul de reviste, manuscrisele pentru revistă, cărțile pentru recenzii și orice corespondență privitoare la redacție, se vor trimite pe adresa: Virgil Dobrescu, profesor Str. Petru-Rareș, Piatra-N.

● ●

Toată corespondența privitoare la administrația revistei, precum și plata abonamentului se vor adresa: Petre Butnaru, institutor Str. Ed. Mirto 70.

● ●

Rugăm stăruitor pe abonații restanțieri pe anul I și II cu achitarea abonamentului la revistă să ne pună în posesiunea drepturilor noastre și să considere că această datorie este o chestiune de onoare pentru Domniile lor.

Persoanele care nu mai doresc să fie abonate și pe anul curent, le rugăm să ne restituie numerile primite. Dacă doresc să mai primească revista, să ne achite abonamentul și pe anul în curs.

● ●

Abonații din jud. Roman sunt rugați stăruitor să se adreseze direct administratorului nostru, când vor să plătească abonamentul.

● ●

Revista trăește din abonamente. Apariția ei regulată este în funcție de abonații ei.

Vieața colonială la Nevertebrate.

Netăgăduit că una din calitățile mari ale omului, pare să fie *sociabilitatea*. Ne-am obișnuit să-l considerăm pe om, ca pe cea mai sociabilă ființă. Instinctul social însă este întâlnit și în seria animalelor inferioare, sub forme mai simple ori mai accentuate. Ceea ce trebuie să evidențiem, este că omul se asociază din nevoia unei mai bune conservări a ființei lui — lucru care se întâlnește și la animalele inferioare. În asociațiile omenești sau societăți, omul lucrează nu dintr'un spirit egoist ci din cel altruist. Prin asociațiuni în mare sau mic, omul vede sprijinul moral al semenilor lui; iar munca individuală este pusă în felul acesta în slujba colectivității din care face parte.

Intovărașirea cu semenii lui, a dat omului puțința învingerei cu mai multă ușurință a piedicilor ce i se pun în cale pentru a-și atinge țelurile spre care tinde.

În colectivitate, omul este — mai departe — pus în situația de a-și scoate norme de conducere, de a stabili legi, care stau precum se știe la baza oricărei societăți. Normele însă ca și legile sunt isvorâte din însăși ființa noastră, care însă nu ne aparțin numai nouă. Legile biologice sunt universale, pe ele le vom găsi până și în lumea celor mai inferioare animale deci cu organizația cea mai simplă.

Sociabilitatea este o lege biologică întâlnind-o chiar la animalele monocelulare (protozoare).

Iată d. p. că în planctonul marin întâlnim forme de protozoare ca: *Colosphaera* ce trăiește la suprafața mării în colonii care îmbracă forma sferică, iar la *Collozoum* indivizii asociați în colonii, dă acesteia aspectul unei benzi ce poate ajunge lungimea până la 5 cm. Nimic mai deosebit aici, decât intovărașire făcând evident cu scopul de a se hrăni în mai bune condițiuni.

La protozoarele flagelate, unde există o superioritate în organizație, viața colonială e mai pronunțată.

În coloniile acestor ființe, se pot urmări specializări ale indivizilor după poziția pe care o ocupă în colonie și după funcțiunea îndeplinită de ei.

Asociațiile protozoarelor flagelate se pot prezenta în serie ca la *Hirnidium*, pedunculate ca la *Codosiga*, sferică ca la *Volvox* etc.

La aceste din urmă, indivizii dela periferie se pot împărți în două categorii : unii mai mari așezați numai într'o parte, cu flageli în număr de 2 mai mari și cu o pală oculară (cel mai primitiv ochi) și alții ceva mai mici, așezați în regiunea periferică pe toate părțile și cu un singur flagel. Cei dinfăi au rolul de a mișca colonia prin bătaia flagelilor, în anumite direcții, cei de al II-lea hrănesc colonia.

Indivizii sunt prinși într'o materie gelatinoasă, cei din centru neavând flageli nu-și pot lua singuri hrana din mediu. Ei sunt hrăniți totuși, de indivizii dela periferie în schimb rolul lor se reduce la înmulțirea coloniei.

Colonia de *Volvox* prin diferențierea indivizilor, constituie adevărata societate a protozoarelor. Ea poate servi drept punte de legătură între animalele monocelulare și cele pluricelulare din motivul că indivizii ce o formează se pot împărți în : *somatici* (de corp) și *reproducători*. Proto-plasma acestor două feluri de indivizi se deosebește prin compoziția ei chimică, cea ce ne face să stăruim și mai mult, că avem de a face cu o punte de legătură între grupele arătate mai sus.

Viața colonială a animalelor celenterate din neamul cărora face parte și hidra întâlnită pe plajele de baltă dela noi, este și mai accentuată mai cu seamă la acele care trăiesc în mediul marin.

Colonia acestor animale poate fi : *homomorfă* formată din indivizi care îmbracă aceiași formă, ori *heteromorfă* (*polymorphă*) când indivizii au forme diferite.

Forma II-a o găsim că ar prezenta mai mult interes pentru celitorii revistei, căci cum se va vedea, de aici putem scoate legi biologice aplicabile într'o măsură largă la viața noastră.

Dintre aceste fac parte coloniile de *siphonophore* niște ființe gingașe, transparente cu o variație de culori și irizații care cu adevărat uimesc pe acei, care imbarcați pe vapoare, traversează mările sau oceanele. Colonia de *Physophora* d. p. este așezată pe un stolon (curpen) care plutește la suprafața mării și care poate să ajungă lungimea de 20 m.

Pe acest stolon întâlnim indivizi cu forme diferite căci diferite sunt și funcțiunile pe care le îndeplinesc. În capul stolonului găsim pe acei mai mari cu forme de baloane plini cu gaze ușoare — adevărate rezervoarii — rolul cărora este de a ține la suprafața apei întregul complex de alte forme diferite înșirate într'o anumită ordine pe tot lungul curpenului amintit. Sunt așa numiții *pneumatofori*.

Tot în regiunea anterioară în imediata apropiere de pneumatofori, se găsim indivizi care îmbracă forma unor *clopote medusolde*, cărora natura le-a dat fibre musculare contractile. Munca lor face să înainteze colonia

căci prin umflarea lor apa e chemată sub clopot iar prin contractare este asvârlită afară. Contractiunile succesive ale acestor indivizi numiți — *nec-tozoizi* — face să înainteze colonia la suprafața apei.

Acestora le urmează alții de formă umflată prin care dacă facem o secțiune vom afla celule reproductoare—ouă. Indivizii a căror rol este de a înmulți colonia numiți pentru acest motiv — *oozoizi*.

Oozoizii sunt hrăniți de alții care au formă de sac înfundat la partea inferioară ca atare, cu o deschidere în partea anterioară—gura—mărginită de niște prelungiri — tentacule. Sunt *gastrozoizii*.

Gastrozoizii prind hrana o digeră, îngrijind apoi de toți ceilalți indivizi cărora li se trimite hrană prin canale, speciale care străbat stolonul în toate direcțiile și care intră și în corpul celorlalte forme amintite.

În munca lor de a prinde pradă cât mai multă, gastrozoizii sunt ajutați de niște filamente pe tegumentul cărora se găsesc umflături, adevărate baterii pline cu celule (nematoblaste), în interiorul cărora e un lichid urzicător.

Prada urticată de aceste *filamente zise pescatorii* este prinsă apoi de tentaculele gastrozoizilor introdusă în interiorul corpului digerată de celulele digestive cu care gastrozoizii sunt căpțușiți, și apoi expediată la acei care n'au putința hrănirii prin ei însuși.

Iată deci cum în polymorfismul colonial, se aplică cum nu se aplică în societatea noastră, principiul travaliului fiziologic, al diviziunii muncii depe urma căruia urmează ajutorul reciproc dintre indivizi.

Nu sunt oare aceste adevărate minunății depe urma cărora putem trage admirabile învățăminte aplicabile la viața noastră?

Făcându-ne examenul societății noastre și răspunzând cu toată obiectivitatea: aceste ființe simple în organizație, nu ne sunt mai superioare din acest punct de vedere?

Iată ce trebuie să deprindem din studiul vieții formelor animale și iată cum lumea celor mici ne poate fi de folos.

Viața colonială sumar tratată numai la două grupe mari de animale, mă în baza adevăratelor societăți ale altor ființe veșuitoare. Lumea insectelor ocupă locul cel mai însemnat, despre a căror viață colectivă urmează să ne ocupăm într'un articol în numerile viitoare ale revistei.

Ion Tâzläuanu

profesor
Școala Normală „Gh. Asachi“
Piatra-N.

In legătură cu cercetarea și diagnosticarea intuiției la elevii de curs primar.

Fișa pedagogică oficială obligă pe experimentator — învățător — să răspundă precis, la *capitolul intuiției*, la următoarele întrebări :

1. **Fondul de intuiții (percepții)**: f. sărac, sărac, potrivit, bogat, f. bogat.

2. **Domeniul în care copilul are mai multe intuiții.**

3. **Claritatea intuițiilor elevului**: f. confuze, confuze, potrivite, clare, f. clare.

4. **Tipul de intuiție căruia îi aparține școlarul**: analitic, sintetic, vizual, auditiv, static, dinamic.

Pentru a putea da răspunsuri reale, clare, complete, se cer mijloace sigure de cunoaștere și diagnosticare a acestei facultăți sufletești la copii ; și aceste mijloace sunt: a) cele experimentale (probele, testele) și b) observația directă.

Mijloacele experimentale :

1. **Fondul de intuiții (reprezentări)**. Experimentatorul alege 100 de substantive care să indice ființe și lucruri din cele mai variate domenii ale naturii și a vieții omenești, pe care le împarte în 10-12 grupe. Dăm un tablou de asemenea substantive după d-nii Oproiu, P. Cucu și N. Drosu.

1. Masă.	16. Bardă.	31. Sarică.	46. Islaz.
2. Ghiozdan.	17. Scândură.	32. Bucium.	47. Cireadă.
3. Oglindă.	18. Colț.	33. Strungă.	48. Turmă.
4. Ivăr.	19. Șindrilă.	34. Plută.	49. Herghelie.
5. Piatră.	20. Grindă.	35. Veriță.	50. Cramă.
6. Covor.	21. Pădure.	36. Livadă.	51. Poamă.
7. Perdea.	22. Copac.	37. Alambic.	52. Vreascuri.
8. Tablou.	23. Isvor.	38. Bărbat.	53. Șes.
9. Cufăr.	24. Albie.	39. Zăvoi.	54. Cereale.
10. Dușumea.	25. Pantă.	40. Crâng.	55. Iaz.
11. Gard.	26. Stâncă.	41. Râpă.	56. Stuf.
12. Șanț.	27. Vale.	42. Gherghin.	57. Botă.
13. Trotuar.	28. Carpen.	43. Tocitoare.	58. Jug.
14. Par.	29. Prăpastie.	44. Ciubăr.	59. Borceag.
15. Palmier.	30. Slănă.	45. Mustiilor.	etc., etc., etc.,

Procedarea: a) **Individual**. Se cetesc pe rând, elevului, fiecare substantiv și i-se cere să definească lucrul sau ființa așa cum se pricepe el să definească, prin întrebuițare. b) **Colectiv**. Fiecare elev pregătește câte o foaie de hârtie și creion pe care le ține pe bancă. Experimentatorul le spune că le va cere niște substantive; ei să arate în câteva cuvinte ce știu despre acel nume. Experiența se efectuează în mai multe zile.

La elevii cari vin prima dată la școală, în clasa I, fondul de reprezentări se verifică în felul următor: Se decupează din abecedare vechi imagini colorate care se lipesc pe cartoane. Se arată elevului imaginea și i-se cere să-i rostească numele.

Un alt mijloc de cercetare a cercului de reprezentări al elevilor din clasa I primară este acel întocmit de către d-l prof. I. Dragan și aplicat cu succes în școala de aplicație.

Se alcătuiește tabloul următor, pentru fiecare elev în parte:

Numele și pronumele elevului	Animale de casă	Animale salbatice	Păsări de casă	Alte păsări	Minerale	Noțiuni geografice	Noțiuni de timp	Culori	Inușiri	Fenomene naturale	Instituții	Funcțiuni	Numărare												
Balan Petru cl. I	Pisica	Oaia Iepurele	Lupul	Curca	Gâsca	Cioara	Vrabia	Sare	Var	Deal	Parâu	Dimineață, amiază, seară	Numele zilelor	Verde	Albastru	Mare, mic	Frumos, urât	Ploaie	Rouă	Biserică	Primărie	Preot	Jandarmi	Numere 1.....	Răspunsuri bune
Cât intelect.: 96	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	24

Se cheamă elevii câte unul, pe rând, la catedră și li se spune, unul câte unul, toate substantivele și adjectivele din tablou, întrebându-i, la fiecare, dacă știu ce este. Pentru fiecare răspuns bun se notează, în coloanele de jos ale tabloului, cu semnul +, iar pentru răspunsurile rele cu semnul —. La urmă elevii sunt puși să numere dela 1 înainte, cât știu. Colorarea se face la fel cu celelalte răspunsuri.

Câtul intelectual. După terminarea experienței se procedează la aflarea câtului intelectual al elevului prin formula:

$$\frac{\text{Numărul răspunsurilor bune} \times 100}{\text{Numărul întrebărilor din test}} =$$

În cazul nostru, elevul Balan Petru a dat 24 răspunsuri bune; deci vom avea: $\frac{24 \times 100}{25} = 0,96$.

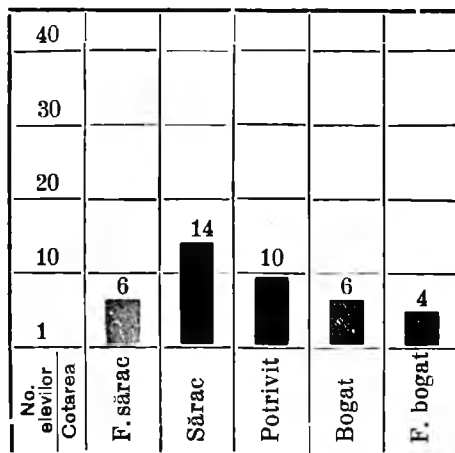
Cola cea mai ridicată pe care o poate obține un elev este 0,100 care în tablou se notează 100. Socolind câte 5 răspunsuri la o decilă, putem încadra și acest test în etalonul la care raportăm și celelalte teste.

Colorarea. Se face un tablou cu numele și pronumele elevilor examinați

și în dreptul fiecăruia se notează numărul cuvintelor și imaginilor pe care le-au înțeles. Rezultatele obținute dela elevi se vor împărți în cinci categorii, dela f. sărac până la f. bogat, după cum se cere în fișa pedagogică. Dacă elevul cel mai sărac în reprezentări a dat 30 răspunsuri și cel mai bogat a dat 80 răspunsuri se face etalonul clasei pentru diagnosticarea fondului de percepții în felul următor :

30—40 răspunsuri	=	f. sărac.
40—50	"	= sărac.
50—60	"	= potrivit.
60—70	"	= bogat.
70—80	"	= f. bogat.

Fondul de reprezentări se poate exprima în grafic. Presupunând că s'a experimentat cu 40 elevi dela care s'au căpătat următoarele răspunsuri :

6 elevi au dat 32 răspunsuri ;   6 elevi au dat 69 răspunsuri ;
 14 " " " 47 " ;   6 " " " 70 " ;
 10 " " " 60 " ;

vom avea în grafic, exprimată următoarea cotare :

Consecințele pedagogice se deduc cu ușurință. În exemplul de față 50% din elevi au fondul de intuiții sărac. Invățătorul pus în asemenea situație trebuie să facă lecții numeroase de intuiție, ca să ridice nivelul cerului de reprezentări a clasei.

Fondul de reprezentări a elevilor diferă dela sat la oraș, dela regiune la regiune, dela clasă la clasă, dela vârstă la vârstă, etc. De aceea orice experimentator trebuie să-și alcătuiască tabloul de substantive și să-și colecționeze imaginile pentru experiență, ținând seamă de toate condițiile psihice, sociale, geografice în care se află elevii.

2. Domeniul în care copilul are mai multe intuiții. Se alcătuește

un vocabular de 60 cuvinte „care, exprimă intuiții pe care le-a pufut avea copilul în mediul lui de viață, eliminând pe acelea prea obișnuite, pe care suntem siguri că le-a avut“. (N. Apostolescu: Tehnica studiului individualității). Alegem :

20 cuvinte care arată intuiții despre **natură**.
 20 „ „ „ „ „ **societate**.
 20 „ „ „ „ „ **psihic**.

Dăm tabloul alcătuit de către d-l profesor N. Apostolescu :

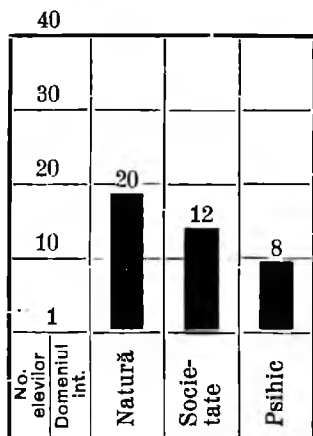
Natură	Societate	Psihic
răsăritul soarelui	târg (piață)	teamă
luceafărul	botez	întristare
grindina	petiție (cerere)	mânie
peștera	cooperăție (tovărășie)	ură
lnund. (revărs. de ape)	felicitare	bucurie
lsvor	amendă	îngândurare
cascadă (Cădere de apă)	conferință	nădejde
veveriță	fabrică	desnădejde
lilac	jurământ	iubire
dihor	înrunire	invidie
artciu	invitație	regret (părere de rău)
vlespe	dare către stat	dor
cărăbuș	obiceiu	poftă
malca albinelor	recrutare	îngrijorare
privighetoare	predică	nepăsare
bufniță	procesiune	evlavie
alun	bârfeală	milă
mesteacăn	comand. (conducător)	groază
torjel	inspector	mirare
coda șoarecului	invitație	amibiție

Procedarea. a) Colectiv. Se distribuie elevilor câte o foaie de hârtie pe care sunt scrise cuvintele din tabloul de mai sus. Li-se „cere să sublinieze, din ceace e scris, acele cuvinte care arată ceva ce au văzut, sau au simțit ei, dar numai pe acelea“¹⁾. După ce elevii au înțeles ce au de făcut se dă comanda de executare. b) Individual. Se cheamă elevii, pe rând, la catedră și sunt întrebați despre fiecare din aceste intuiții: dacă le-au avut și în ce împrejurări.

Cotare. Se alcătuieste un tablou cu numele și pronumele elevilor și se arată, într'o coloană vecină, numărul de intuiții din fiecare domeniu; se constată la care din cele 3 domenii elevul a dat mai multe răspunsuri și se clasează cărui domeniu aparține. Pentru a avea o ogindă a clasei

1) N. Apostolescu : Tehnica St. individualității.

se alcătuiește următorul grafic ; dacă presupunem că am experimentat cu o clasă compusă din 40 de elevi:

Se observă din grafic că din 40 de elevi 20 au intuițiile cele mai multe din natură, 12 din societate și 8 din domeniul psihic.

Consecințe pedagogice. Din graficul de mai sus se observă că elevii au cele mai multe intuiții din domeniul naturii. Pus în asemenea situație, învățătorul trebuie să completeze intuițiile elevilor cu celelalte domenii prin toate mijloacele care îi sunt în putință.

3. Claritatea intuițiilor. La clasele I și II „limbajul nefiind îndeajuns de dezvoltat, percepțiunea trebuie redată prin desen, modelaj, etc.»¹⁾

I. Se desenează pe un carton 12 sticlucșe de forme și mărimi diferite, asemănătoare între ele. Se pune cartonul în fața elevului iar alături, într'o cutie, se așează 6 sticlucșe ale căror desene se găsesc, în mărime naturală, pe carton.

Se arată elevului fiecare sticlucșă timp de 30 secunde și după aceea i se cere să aleagă din tablou desenul care seamănă perfect cu ceace i s'a arătat. Dacă în timp de 30 secunde n'a isbulit să descopere desemnul respectiv se trece la altă sticlucșă, până se termină întreaga serie. Pentru fiecare probă rezolvată imediat, fără ezitări, și just se acordă 2 puncte, iar pentru celelalte la care a ezitat sau s'a pronunțat nesigur se acordă numai 1 punct. Numărul cel mai mare de puncte pe care le poate obține un elev sunt 12.

II. Se arată copiilor 12 bricege asemănătoare și 6 identice cu același număr din cele dintâi. Se arată, elevului pe rând, câte un briceag din acele 6 și i se cere să aleagă pe corespondentul lui din celelalte 12. Numărul maxim de puncte pe care-l poate obține un elev este 12. Experimentatorul poate folosi însă orice obiecte, cu condiția să nu depășească norma de mai sus.

1) C. Opreacu și alții : Cunoașterea însușirilor sufletești la elevii de curs primar.

Cotarea. Rezultatele se trec într'un tablou în care sunt prevăzute coloane pentru numele și pronumele elevilor, numărul desenelor alese just, numărul obiectelor alese just, procentila sau decila obținută și calificativul. Calificativul se obține raportând numărul punctelor câștigate de elev la un etalon.

Iată un etalon p. claritatea intuițiilor, întocmit de d-nii Oproiu, Cucu și Drosu în urma experimentărilor făcute cu 40 de elevi din cl. II-a primară.

Decile Percentile		Desene alese just	Obiecte alese just	CALIFICATIVUL
10	100	8	10	Foarte clară
9	90	7	9	
8	80	6	8	Clară
7	70	5	8	
6	60	3	7	Potrivită
5	50	2	6	
4	40	2	4	Confuză
3	30	1	3	
2	20	0	1	Foarte confuză
1	10	0	0	

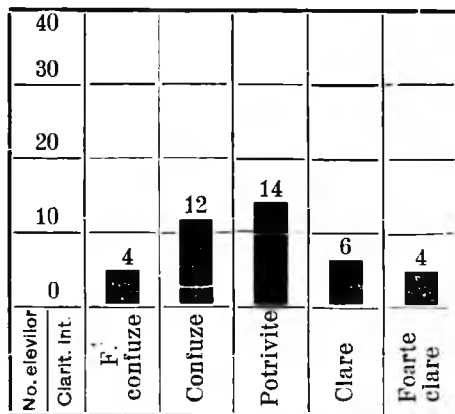
Orice experimentator își poate întocmi etalonul clasei cu care experimentează, orientându-se după un tratat de pedologie, unde poate găsi toate lămuririle despre facerea și importanța baremelor.

III. Un alt mijloc de cercetare și diagnosticare a clarității intuițiilor elevilor este următorul : Se expune în fața clasei un obiect sau o ființă într'un timp determinat. Se cere elevilor să privească obiectul expus timp de 1 minut. După aceea sunt puși să arate în scris, pe o bucală de hârtie, ce au observat.

Cotarea. Experimentatorul citește cu atenție răspunsurile și apoi le împarte în cinci categorii, dela cel mai confuz până la cel mai clar în percepție, contându-le cu calificativele de rigoare.

Pentru o orientare rapidă și sigură asupra clarității intuițiilor elevilor

dintr'o clasă se alcătuieste și se afișează următorul grafic, presupunând iarăși că am experimentat cu 40 de elevi.

Consecințe pedagogice. Privind graficul constatăm că 40% din numărul elevilor au intuiții confuze și foarte confuze, 35% au intuiții potrivite de clare, 15% clare și abia 10% foarte clare. De aici concluzia că învățătorul acestor elevi trebuie să se străduiască ca să-i deprindă pe elevi să observe lucrurile și ființele din mediul lor familiar, din școală, societate, etc.

4. Tipul de intuiție căruia îi aparține școlarul. După felul cum intuiesc elevii se împart în următoarele tipuri: analitic, sintetic, static, dinamic, auditiv și vizual.

a) **Tipul analitic** prinde de obicei amănuntul, înșiră lucrurile sau ființele dintr'un tablou, fără să prindă relațiile dintre ele, spre a da o vedere de ansamblu.

b) **Tipul sintetic** prinde unitatea, întregul, neglijează amănunțele.

c) **Tipul dinamic** vede lucrurile și ființele în mișcare.

d) **Tipul static** vede lucrurile și orice ființă în stare de repaos.

e) Unii elevi înțeleg mai ușor senzațiile vizuale iar alții pe cele auditive. Primii sînt **tipuri vizuale**, iar ceilalți **tipuri auditive**.

Diagnostica tipurilor intuitive se poate face în modul cel mai simplu cu ajutorul testului Rorschach. Acest test se obține astfel: pe o jumătate de coală de hârtie albă se toarnă o picătură de cerneală; se îndoiește hârtia, așa ca picătura de cerneală să fie înăuntrul îndoiturii; se apasă apoi partea de deasupra, strivindu-se picătura de cerneală, așa ca să rezulte o pată cu o formă cât mai neregulată. Forma petei trebuie ca, prin totalitatea ei, să sugereze o imagine unitară, iar prin detaliile ei, să sugereze imagini parțiale. În acest scop se poate da picăturii de cerneală o anumită formă, cu ajutorul peniței, și numai după aceea să fie strivită între cele două jumătăți ale hârtiei îndoite. După același procedeu se fac cinci

teste, obținându-se astfel cinci figuri diferite, ce pot fi interpretate în felurile chipuri, toate însă în cadrul tipurilor de mai sus". (N. Apostolescu : Tehnica Studiului individualității).

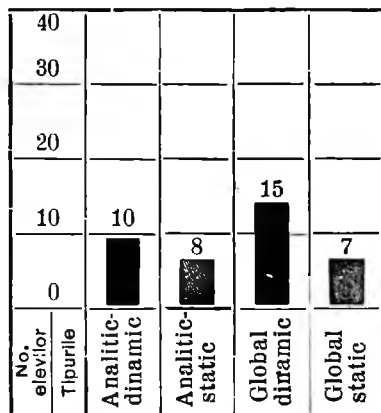
Testul se aplică individual și colectiv.

a) **Individual.** Se cheamă elevul la catedră și i se arată, pe rând, imaginile de cerneală și i se spune să le privească și să spună ce vede. Notându-se exact ceace spune elevul se determină tipul căruia îi aparține.

b) **Colectiv.** Se fixează cele 5 coale de hârtie, pe rând, pe tablă sau pe un stativ în fața clasei. Elevii sunt puși să le privească și după aceea să arale în scris, pe foi de hârtie pe care și-au semnat numele și clasa, ceace au văzut. Procedându-se astfel cu toate cele 5 teste se obțin cinci compoziții separate. Se strâng foile de hârtie și se analizează cuprinsul.

Cotarea. Acolo unde elevul a avut o imagine unitară se notează : lip sintetic ; unde a avut imagini parțiale se cotează : lip analitic. Dacă elevul a văzut imaginea în mișcare se adaugă : dinamic, iar dacă a văzut-o în repaos : static. Putem avea deci tipuri : analitico-dinamice ; analitico-stactice ; sintetico-dinamice și sintetico-stactice.

După ce s'au analizat și diagnosticat rezultatele obținute se întocmește un tablou de numele elevilor și tipul de intuiție căruia îi aparține. Iar pentru oglinda rapidă a tipurilor care se găsesc în clas se alcătuiește graficul următor, presupunând, ca mai sus, că am cercetat 40 de elevi.

10 elevi întuesc analitic-dinamic, 8 analitico-static, 15 global-dinamic și 7 elevi global-static.

c) Unii elevi înțeleg ușor senzațiile vizuale, alții pe acele auditive. Se observă, mai ales în clas, în timpul lecțiilor și mai ales a compozițiilor libere, că unii elevi învață, înțeleg, mai repede și mai bine când cetesc. Aceștia fac parte din tipul vizual. Alții din contra înțeleg și învață mai ușor

din auzite. Aceștia fac parte din tipul auditiv. Ca să putem diagnostica cărui tip — vizual sau auditiv — aparține elevul, trebuie să-l observăm timp îndelungat, la rapiditatea înțelegerii la expunerile orale și la rapiditatea înțelegerii unei bucăți scrise. Abia după aceea putem alcătui tabloul cu numele elevilor și tipul căruia îi aparține fiecare școlar în parte. Graficul se înlocuiește la fel cu celelalte grafice descrise în paginile precedente.

Consecințe pedagogice. Lecțiile trebuie să se facă în clas ținându-se seamă totdeauna de tipul predominant, fără să se piardă din vedere o clipă și celelalte tipuri care trebuiesc satisfăcute și stimulate pe direcția lor. Cu timpul, prin lecții numeroase, se trece dela un tip la celălalt. Iar pentru că tipurile auditive și vizuale sunt oarecum indecise la copii, toate lecțiile care se fac în clas să se adreseze pe cât este posibil și văzului și auzului.

Observația directă are o deosebită importanță la diagnosticarea fondului de intuiții, domeniul în care copilul are mai multe reprezentări, clarități și tipurilor de intuiție. Ea „constă într-o observare atentă, sistematică și continuă, oricând și oriunde, pentru a-l putea prinde pe copil în toate manifestările lui, mai ales în cele spontane, a căror însemnătate în caracterizarea copilului, e foarte mare. Se va nota totul și cu toată conștiințozitatea, arătându-se atât ora cât și împrejurările în care s'au produs manifestările copilului. Însemnările acestea vor forma un dosar special căruia i-se va anexa întregul material dobândit prin studiul individualității elevului respectiv”. (Diacon Dănău și C. Dărvărescu: Cum cercelăm individualitatea copilului de curs primar).

Rezultatele experimentale se confruntă cu notele luate din observarea directă făcută asupra elevului. Când învățătorul pătrunde în inima copiilor, le cunoaște toate manifestările lor, nu are surprize, examenul experimental se confirmă cu succes prin observarea directă și invers.

M. Cojocaru

BIBLIOGRAFIE :

Gr. Teodosiu. Pedologie.

N. Apostolescu. Tehnica studiului individualității.

C. Opreșcu, P. Cucu și N. Drosu. Cunoașterea însușirilor sufletești la elevii de curs primar.

Diacon Dănău și C. Dărvărescu. Cum cercelăm individualitatea individualitatea copilului de curs primar.

G. G. Antonescu. Pedagogie generală.

II. PEDAGOGIE, DIDACTICĂ ȘI SOCIOLOGIE.

Continuarea lecției după predare.

**Temele școlărilor. Ocupațiunea indirectă. Temele date acasă.
Caietele școlărilor. Controlarea și corectarea temelor.**

În numerile anterioare și tot în acest capitol¹⁾ am scris, în două articole, despre „planul de lecție”. Oricât s’ar stăruii asupra pregătirii unei lecțiuni, din partea propunătorului, ea nu se termină odată cu predarea. Pentru însușirea temeinică a cunoștințelor și pentru atingerea deplină a scopului formal, este necesară o altă *activitate*, atât din partea *învățătorului*, cât mai ales din partea *școlărilor*.

De obicei în școlile noastre se știe acest lucru; practica acestei activități lasă însă mult de dorit și de aceea socot că este necesar să ne ocupăm de această dublă activitate suplimentară, neglijată oarecum astăzi, sau executată în condiții lipsite câteodată de toată înțelegerea pedagogică, aducând astfel mai mult neajunsuri decât foloase reale.

Munca ulterioară predării lecțiilor, pe care trebuie să o desfășoare învățătorul și elevii, se continuă la școală sau acasă.

Să vorbim despre munca elevilor. Ea începe odată cu sfârșitul *predării* și cu *exercițiile de aplicare*. Se știe că aplicarea unei lecții are ca scop fixarea precisă și durabilă a ideilor predate și mai ales utilizarea acestor idei spre a putea forma în elevi aptitudini didactice. Aceste aplicațiuni pot fi continuate—la școlile unde învățătorul lucrează cu mai multe clase—tot în școală, prin teme ce constituiesc „*ocupația indirectă*”, sau prin teme, care se pot da acasă să le rezolve copiii singuri. Câteva cuvinte despre „*ocupația indirectă*”. Din nenorocire tot se mai găsesc învățători care să lucreze cu mai multe clase. Aceștia, trebuie să prețuiască mult ocupația indirectă, fiindcă-i ocupă pe elevi jumătate din timpul cât stau la școală și fiindcă neglijarea elevilor din clasa la care nu predau, aduce neajunsuri la predarea lecțiilor de la alte clase.

Temele care trebuie să ocupe indirect pe elevi, urmează să fie pregătite odată cu planul de lecție. Nu putem da orice temă. Trebuie să stăruim apoi

---

1) Preocupări Didactice, An. I, No. 8, 9 și 10.

și asupra timpului necesar pentru a se efectua — timp care nu trebuie să fie nici mai mare, dar nici mai mic decât acela necesar predării lecției la cealaltă clasă—dar mai ales asupra caracterului lor. La școala de aplicație, unde se lucrează cu două clase, deși se atrage atenția normaliştilor-practicanți mult asupra acestui lucru, temele pentru ocupația indirectă sunt neglijate în pregătirea planului de lecție. Din această cauză disciplina suferă și scopul unor lecțiuni—chiar bine predate—nu-i atins decât în parte. În ce vor consta aceste teme? Pot fi de mai multe feluri: a) *aplicațiuni la o lecție predată*. b) *pregătiri pentru o lecție care urmează să se predete*. c) *lucrări libere în care sunt chemați să-și arate fie cunoștințele lor, fie imaginația, fie alte calități didactice*.

Neglijarea ocupației indirecte aduce un mare neajuns școlii, pentru că aduce de multe ori lenevirea copiilor și chiar demoralizarea lor.

Dacă ne gândim apoi că școlile unde lucrează învățătorii cu două clase, și unde școlarii nu sunt ocupați decât jumătate din timp, desconsiderarea acestei activități indirecte are o mare repercusiune asupra pregătirii generale a copiilor; ocupația indirectă trebuie socolită parte integrantă a lecției și de aceea un învățător bun o prețuește cum se cuvine.

Temele în școală pot fi date însă și de învățătorii care lucrează cu o singură clasă, la aplicațiuni. Se pot însă da teme pe care elevii să le rezolve *acasă*, unde, neajutați de nimeni, să-și pună puterile lor la încercare și să se dea puțința învățătorului să verifice rezultatele muncii sale. Dacă primele teme sunt recunoscute ca necesare de unanimitatea pedagogilor, celelalte au fost de multe ori contestate și uneori chiar cu argumente destul de serioase. Totuși se pare că *pedagogia experimentală* a rezolvit deplin această problemă, recunoscând și valoarea acestei activități a elevilor.

Majoritatea criticelor aduse temelor date elevilor, *acasă*, s'au produs mai mult din cauza felului cum se dădeau și cum se dau aceste teme. Cer prea mult timp copilului pentru executarea lor; și cu aceasta face să sufere elevii și din punct de vedere al dezvoltării lor fizice și din acela al dezvoltării lor spirituale; temele date sunt de multe ori prea grele și depășesc puterile elevilor, cari adeseori se întâmplă să nu le facă singuri, ci ori le copiază după alții ori li se fac de către părinți, frați sau preparatori; și înșfârșit unele din ele nu aduc nici un folos real elevului, răpindu-le zadarnic o parte din timpul liber care este atât de prețios pentru dezvoltarea copiilor.

Toate aceste obiecțiuni sunt juste, de aceea învățătorul trebuie să dea toată atențiunea *temelor pe care le dau elevilor, pentru acasă*.

În primul rând o temă trebuie să *desvolte interesul copiilor*. Numai astfel elevii o rezolvă cu plăcere și nu constituie pentru ei o muncă silnică, un chin, care-i desgustă adesea de școală.

Aceasta este desigur, mai greu de îndeplinit. O temă este

interesantă atunci când : este proporționată puterilor copiilor ; când este în strânsă legătură cu lecția care s'a predat ; când elevul are suficient material apercceptiv ca să o înțeleagă ; când lecția a fost lămurită în clasă și li s'a stârnit astfel interesul copiilor ; când timpul necesar pentru rezolvirea ei nu este prea mare ; am putea enumera astfel toate însușirile unei bune teme, ca să lămurim ceea ce am afirmat dela început : o temă trebuie să fie interesantă.

Câți învățători respectă această cerință ? Cum se dau temele ? Copiați bucată X ! Faceți problemele X, Y, Z ! Majoritatea lor sunt teme Improvizate, date fără nici o pregătire.

În asemenea împrejurări temele nu sunt de folos nici pentru învățământ și nici pentru educație. Prima regulă ce trebuie respectată când se dă o temă este ca ea să stârnească interesul.

O temă să nu fie nici prea ușoară, fiindcă atunci nu cultivă, dar nici prea grea, fiindcă surmenează ; să fie în strâns raport cu lecția predată, ca să poată fi o reală și valoroasă aplicare a ideilor noi câștigate și să poată fortifica voința școlarilor. De aceea nici o temă fără pregătire. Nici o temă fără meditare din partea celui care o dă.

Tot așa de necesar pentru o temă este și timpul necesar pentru rezolvirea ei. Trebuie să se aibă în vedere și orele de muncă ale unui copil. Dacă în învățământul secundar acest lucru nu se respectă și asistăm la eforturi care duc adesea la surmenajul școlar și în învățământul primar sunt multe abuzuri. Am întâlnit elevi care aveau de lucru pentru ziua următoare : 7—8 problemă, o hartă la geografie, copierea unei bucăți de celire și alte teme care cereau 5—6 ore de muncă continuă. Întrebatu-s'au învățătorii când, pot să-și facă toate aceste teme odraslele încredințate lor și dacă acei copii mai au timp liber și pentru alte nevoi care le sunt atât de necesare pentru dezvoltarea lor ?

De aceea la fixarea temelor trebuie să se țină seama de timpul de care dispune copilului. Orele de clasă și orele pentru rezolvarea lucrărilor de acasă să nu depășească o limită rațională.

Această limită este fixată de unii pedagogi la $\frac{1}{3}$ din timpul liber. Pedagogul Kemsies face următoarele propuneri : la clasele mici tema să fie $\frac{1}{2}$ până la o oră ; la cele mijlocii 1— $1\frac{1}{2}$ ore, la cele mari $1\frac{1}{2}$ —2 ore de muncă. 1)

În această privință trebuie socotit și mediul în care trăiește copilul și mărimea materială a părinților săi. Mulți copii îndeplinesc acasă munci istovitoare sau sunt împedicați să lucreze din cauza felului cum sunt tratați în familie.

Temele să fie și un mijloc prin care să se lege familia și școala.

Temele care respectă toate aceste reguli sunt un puternic factor de

instrucție și de educație. Ele deprind pe elevi cu sârguința și-i fac să devină conștiințioși cu o singură condiție însă: dacă aceste teme sunt controlate și corectate. Fără aceasta, temele sunt lucrări zadarnice care nu aduc nici un profit școlarului.

Controlul și corectarea temelor se impun pe deoparte, fiindcă învățătorul poate să cunoască slăbiciunile copilului și să le îndrepte, iar pe de altă parte pentru să se dea satisfacție copiilor pentru munca ce au depus cu executarea lor. Mai bine să nu se dea nici o temă, decât să nu fie controlate și mai ales corectate. Cu acest prilej e bine să precizăm că pe lângă temele scrise, elevii au de pregătit, oral, și alte lucrări școlare: memorarea unor poezii, învățarea din manual a unor lecții sau pregătirea materialului didactic pentru unele lecțiuni viitoare. Șt. naturale (însămânțarea unor plante), Aritmetică (figuri geometrice), L. manual, etc.

Pentru lucrările scrise trebuie dată toată importanța caietelor de teme. Programa analitică prevede caietele speciale cu lucrările trimestriale, care se păstrează la școală. Pe lângă acestea, tradiția și didactica stabilesc mai multe feluri de caiete:

1) *Caiete de notițe* înlocuite în clasele inferioare prin tăblițe. Aceste caiete, numite și maculatoare, servesc la diversele exerciții și aplicări făcute în timpul orelor de clas. Pentru acest scop unii recomandă, în locul caietelor de notițe, foile volante. Nu sunt practice, fiindcă acestea se pot pierde și odată cu ele se pierd și temele făcute.

Caietele de notițe numite de unii și *caietul general*, deprinde pe școlari și cu obiceiul de a însemna unele observații folositoare și le dă și dexteritatea de a scri, obișnuindu-i să învețe, să rezume, să desemneze.

2) *Caietele de teme zilnice*. În aceste caiete se trec temele făcute de elevi, acasă. Aci se pot face caiete deosebite pentru fiecare materie de învățământ: Caiet de dictando (gramatică și compuneri), aritmetică, geografie, desen, etc.

3) *Caete cu rezumate*, utilizate cu succes de unii învățători. Acestea pot fi de mai multe feluri: micul vocabular, pentru notat cuvinte neînțelese, caiet pentru rezumarea cunoștințelor de gramatică, istorie, șt. naturale, etc.

Sunt un ajutor prețios pentru repelițiile trimestriale și pentru pregătirea examenelor de admitere în școlile secundare.

Oricare ar fi numărul caietelor, învățătorul nu trebuie să uite unele reguli practice privitoare la întrebuințarea și păstrarea lor de către elevi. Felul cum își întrețin, elevii, cărțile și caietele, dovedește și grija învățătorului de educația copiilor, dar și felul de creștere al copiilor. Cărțile și caietele trebuiesc învelite; și învățătorul singur va deprinde pe copil, învățându-l cum să-și învelească atât cartea cât și caietul. Deprinderea copilului de a păstra caietele curate, fără ștersături și pete, fără colțurile foilor indoite și mo-

totolite e o datorie de căpetenie care are reale repercusiuni pentru întreaga vreașă a copilului în viilor.

De aceea controlul va fi zilnic și la fiecare oră.

Corectarea temelor e o operație mai dăicilă, dar totuși indispensabilă. Ea se poate face în două moduri : individual și colectiv.

Corectarea individuală—adică a fiecărei teme în parte, arătându-se pe caietul copilului greșelile—se obișnuște la caietele speciale și mai ales în clasele mai puțin populate. Intoldeauna ar trebui să se facă la „exercițiile de compunere“.

Mai rapidă este corectarea colectivă. De altfel e singura corectură care se aplică în majoritatea școalelor noastre primare.

Oricare ar fi modul, individual sau colectiv, corectarea trebuie făcută. Numai așa temele își ating ținta lor.

(*va urma*)

Virgil Dobrescu

Titu Maiorescu.

S'au împlinit anul acesta douăzeci de ani, de când Titu Maiorescu a închis ochii în mijlocul celei mai cumplite tragedii a neamului său.

În vremurile acestea de frământare spirituală, când ciocntrea divergențelor și opuselor ideologiei politice și culturale arată că nici una din ele nu și-a găsit omul care, prin puterea talentului și pregătirei sale, să impună pe una din ele, sau să le armonizeze într'o construcție nouă și solidă, comemorarea acestui spirit lucid, ordonat, incisiv și constructiv în același timp, capătă o semnificație deosebită. Într'o cuvântare comemorativă, d-l I. Petrovici remarcă acest lucru și dorea neamului și timpului nostru un nou Titu Maiorescu. Și bine făcea, pentrucă pe lângă acest rol de „spiritus rector“ al unor vremuri tot așa de sbuciumate, el mai oferea și exemplul unui caracter moral integru în viața publică, gata oricând să-și comprime pörniri și gânduri inutile sau dăunătoare obștiei și să disprețuiască profund orice satisfacție personală deșartă.

Citiți, în acest sens, „Insemnările sale zilnice“, publicate tot anul acesta de d-l Rădulescu-Pogoneanu, precum și analizele și portretul făcut de d-l K. Lovinescu într'un șir de foiletoane.

Născut la Craiova în 1840, T. Maiorescu, este fiul cărturarului și luptătorului entuziast dela 1848, Ion Maiorescu, director de Gimnaziu la Craiova. Primește, în familie, o educație severă și atentă. Incepând dela

1848, când familia se refugiază la Braşov, iar tatăl, în misiune diplomatică, se găseşte la Viena, îşi face studiile secundare la Braşov şi în urmă în capitala Hasburgilor, la institutul Theresiamm, institut destinat înaltei aristocraţiei austriace. Pregătirea universitară şi-o face la Berlin unde şi ia doctoratul în filosofie la 1859, deci la vârsta de 19 ani, şi la Paris, unde-şi trece licenţa în litere într'un singur an.

Întors în ţară la 1861, e numit magistrat la Bucureşti şi apoi — la cererea lui — profesor la Liceul Naţional din Iaşi, pentruca puţin în urmă să i se încredinţeze şi ţinerea unuia curs de istorie la Universitatea din acelaşi oraş (9 Dec. 1862). Vocaţia de profesor îl atrage şi-l birue.

Omul care îşi trecuse doctoratul cu teză în l. latină „De philosophia Herbarti“, care ţine prelegeri de filosofie aplaudate în capitala lui Bismark, care pasional de construcţiile avântate ale sistemelor metafisice, publicase studii apreciate în revistele germane¹⁾, omul acesta, întors într'un mediu cultural inferior şi în care multe erau de făcut şi alte foarte multe de refăcut, trebuie să se apuce de dat directive pentru alcătuirea abecedarelor, de ţinut lecţii gratuite de pedagogie pentru învăţători, care predau maşina pneumatică dîclînd copiilor descrierea, fără să le-o deseneze pe tabelă, să vorbească despre educaţia în familie, etc., etc. Evident era un sacrificiu: cugeătorul, cu durere, dar cu credinţa înaltă a împlinirii unei nevoi colective, ceda locul îndrumătorului practic, dascălului. Un sacrificiu pentru că „părăsind terenul speculaţiilor originale, era fatal să-şi micşoreze importanţa sa mondială, îngustîndu-şi strălucirea propriei sale biografii“. (I. Petrovici; T. Maiorescu, pag. 22). Şi tot d-l Petrovici, din care am citat adaogă: „relevăm această jertfă de dînsul pe altarul culturii noastre naţionale şi comparăm fapta lui cu aceea a unui codru (personificat, fireşte) care renunţă la o parte din mantia sa bogată pentru a da lemne vetrelor sărace ce i se adăpostesc la poale, sau cu gestul aceluî împărat roman, care şi-a rupt făşli din cămaşa lui cea scumpă pentru a lega rănile tovarăşilor săi“. (I. Petrovici, op. cit. pag. 23).

Jertfa nu putea să nu-i aducă şi mulţumire şi recunoaştere. Apreciat dela început ca o minte excepţională şi ca un talent deosebit în a desface frumosul de urât şi adevărul de lumină, T. Maiorescu reuşeşte să se impună în fruntea unui grup de tineri moldoveni cultivaţi în Apus—Franţa şi Germania—care aveau să alcătuiască, începînd dela 1864, Societatea literară a *Junimii*. Prin ea şi înlăuntrul ei, el şi-a construit o doctrină, şi-a desemnat o credinţă şi o atitudine.

Societatea noastră românească de pe la 1870, aşa cum reuşiseră să o modeleze patruzecioptiştil, entuziaştii importatori de forme de civilizaţie

1) Soveja. Primăvara literară, pag. 140-141.

mpuseană — răsărite acolo dintr'o lungă și trudnică experiență colectivă, deaceea cu totul nepotrivite cu fondul nostru oriental-bizantin — prezenta aspecte violent contradictorii, unele dureroase, altele de-a-dreptul ridicole. Impotriva acestor contraste isbitoare, a acestor flagrante nepotriviri, a perfit lupla, o luptă acerbă și susținută, Titu Maiorescu.

Și a reușit — o spun anticipat — să modeleze și să armonizeze, ceea ce alții găseau cu nepuțință.

Incepe, la 1865, cu *limba* „acest simbol de recunoștință, care leagă popoarele de aceeași sămânță peste sute de secole“ și care „amenință cu decadența în mijlocul nostru și nimeni nu-și mai bate capul de regulile ei“. Convins că regenerarea noastră intelectuală trebuie să înceapă „dela învățarea limbii române în școalele primare“, el alcătuiește îndrumătorul intitulat „Regulele limbii române“ baza unui studiu mai dezvoltat „Scrierea limbii române“, și se ridică împotriva înnoitorilor și reformatorilor cu orice preț (latiniști, ciuniști, italieniști etc.) punându-le în față limba poporului și strigând: „Cultivă limba poporului, lățește-i-o prin toate satele, învață-l să și-o cunoască cu toate dependențele ei, cu poezii și cu cântece, cu tradițiuni istorice și cu povești populare și atunci ai regenerat un popor pe tărâmul intelectual“.1) Problema aceasta l-a preocupat stăruitor și în anii următori, dovadă studiile și articolele polemice:

„Neologismele“ (1881), „Limba română în jurnalele din Austria“ (1868) și rapoartele la Academie asupra ortografiei (1880 și 1904). Soluțiunile propuse de el s'au impus prin claritate și bun simț, deaceea și azi ele sunt valabile în multe privinți. Citiți, în acest sens, „Neologismele“, un studiu de acută actualitate.

Trece apoi la literatură, ziaristică, politică, oratorie, etc. căutând să surprindă slăbiciunile și să le îndepărteze din rădăcină, fără cruțare, dar și să înfigă în loc, pilonii solizi ai principiilor sănătoase. Deaceea și critica lui are două aspecte: a) constructiv și b) distructiv. Constructivul primează.

Intr'un studiu din 1867 „Poezia română“, Maiorescu stabilește cele dintâi temeuri ale criticii literare estetice românești, deosebind în opera de artă, două elemente: fondul și forma—fiecare cu condițiile sale—între care trebuie să existe o deplină armonie.

Odată stabilite aceste principii și exemplificate cu tot ce-i putea oferi literatura populară și cultă mai frumos atunci, Maiorescu lasă să maitreacă un răgaz de cinci ani, pentru ca în 1872 să constate o „Direcție nouă în poezia și proza română“—nouă, adică în concordanță cu condițiile unei literaturi ideale, stabilite de el la 1867.

În fruntea acestei direcții pune, în poezie, pe Alecsandri — acesta

1) Citatele sunt din Șevăja, op. cit. pag. 152-153.

Cât de bine l-a caracterizat activitatea culturală fostul său elev, I. Petrovici, când scrie: „A eliminat ce era fals, a coordonat ce era bun; a suprimat anarhia, a retezat avânturile greșite, a indicat lacunele și sistema de a le acoperi” 1).

Maiorescu a fost însă și profesor de pe catedră și orator. Ca profesor a publicat puțin: o traducere a Aforismelor lui Schopenhauer, o Logică... E și explicabil, când privești cealaltă latură a activității sale. Dar ceea ce a făcut, a făcut bine, cu temei. Ca orator el a făcut școală; pecetea lui o poartă și azi câteva talente remarcabile, foști elevi, ca I. Petrovici, P. P. Negulescu, S. Mehedinți.

Nu ne putem opri de a cita o pagină de evocare minunată a unei lecțiuni maioresciene, evocare făcută tot de d-l I. Petrovici (op. cit. pag. 60-61):

„Lecțiunea a durat până la șase jumătate într-o sfințenie de biserică. N'aveai înaintea un profesor care explică, ci mai mult un preot care oficiază. Nu era numai mintea care culegea ideile, era tot sufletul care, prins în mreje nevăzute, se simțea tot mai aproape de albastrul cerului. Era un fel de călătorie ușoară spre ținuturi transcendente, în scâpărări de facile și cântece de harpă. Mai ales pe la a doua jumătate a lecțiunii, glasul magistratului devenise atât de muzical, încât par'că îți venea să-ți clăini capul ca în tactul unei melodii... Și totuși nici o urmă din ceea ce s'ar putea numi o afectare sau o declamațiune! Am ieșit fermecat!”

Și dacă mai adăugăm și paragraful activității sale politice — a făcut politică conservatoare-junimistă — în care găsim înscrisă anexarea Cadrilaterului la 1913, prin pacea de la București, prezidată de el — în calitate de Prim-ministru, ne dăm seama că avem de a face cu o personalitate de proporții neobișnuite, căreia destinul — ca să nu se desmintă în asemenea cazuri — i-a rezerval un sfârșit lăzriu, într'un oraș — capitală a țării — culpropt de cel în care a crezut, dar a căror faptă l-a durut. Moare în 1917.

Victor Gr. Savin

Metoda naturală care se potrivește învățământului primar.

de O. Gréard

Evitați toate temele care falsifică scopul învățământului sub pretext că formează caracterul elevilor: metode de scriere complicată și bizară, texte de lecții peste măsură de mari, seriile de analize și conjugări scrise, de

1) I. Petrovici; Titu Maiorescu, pag. 28.

finițiile îndigste; mai puține reguli și mai multe exerciții; nu uitați nici odată că cea mai bună carte pentru copii, este cuvântul învățatorului; nu abuzați de memoria așa de mlădioasă, așa de sigură a copilului, decât ca un punct de sprijin pentru lecții și faceți așa fel ca învățătura să pătrundă până la inteligența elevului, siugura care poate întipări rodnic ceea ce se învață; conduceți dela simplu la compus; dela ușor la greu, dela aplicație la principiu, pregătiți prin întrebări bine înlănțuite, să descopere ceea ce vreți să-i arătați, deprindeți-i să judece, faceți-i să găsească, să vadă, într'un cuvânt țineți-i neconținut judecata în mișcare și inteligența trează; pentru aceea nu lăsați nimic înlunecat din ceea ce merită explicat; împingeți demonstrațiile până la figurația materială a lucrurilor, totdeauna când îi cu puțință; în fiecare materie de învățământ ușurați faptele caracteristice, regulile simple care-l lămuresc, de amănuntele confuze; duceți în toate cazurile, până la explicații judicioase, utile, morale; în lectură, spre exemplu scoateți din bucata citită toate explicațiile instructive, toate sfaturile de conduită cari sunt îngăduite; în gramatică porniți, de exemplu, ca să ajungeți la regula despovorată de toate subtilitățile scolasticei gramaticale, alegeți textele pentru dictarea scrisă pentru bucățile cele mai simple și din cele mai clare opere clasice, scoateți subiecte pentru exercițiile orale, nu din culegeri inventate pentru plăcerea de a complica dificultățile limbii, ci din exemple curgătoare, dintr'o înfămplare din clas, din lecțiile zilei din momente din istoria țării, din lecțiile de geografie învățate de curând, înventați exemple sub ochii elevului ceea ce-i atrage atenția, lăsați-l mai ales să inventeze el singur să le scrie totdeauna pe tablă; concentrați toate operațiile de lucru spre exerciții practice împrumutate din viața de toate zilele; nu-i învățați geografia pe elevi decât în fața hărții, mărint progresiv orizontul copilului dela stradă la cartier, dela cartier la sector, apoi la comună, județ, la țară, la univers, însufleșiți descrierile topografice a locurilor prin descrierea particularităților configurațiilor pe cari le au acele locuri, prin explicarea producțiilor naturale și industriale cari sunt proprii acelor locuri, prin amintirea evenimentelor de cari să-și aducă aminte; în istorie dați diverselor epoci o atenție în raport cu valoarea lor relativă și treceți mai repede prin primele secole pentru a ne opri asupra timpurilor în care trăim; sacrificați fără regrete amănuntele de pură erudiție și scoateți în relief liniile mari de desfășurare ale neamului nostru; căutați urmarea acestei desfășurări naționale mai puțin în succesiunea faptelor de arme și mai mult în înlănțuirea judecată a instituțiilor în progresul ideilor sociale, în cuceririle spiritului care sunt adevărate cuceriri ale civilizației și culturii; puneți sub ochii copilului figurile oamenilor și a lucrurilor prin descrieri cari măresc imaginația și-i înalță sufletul; faceți din patrie ceea ce Pascal a zis despre umanitate: „O mare ființă care trăește în veci“

dând prin această chiar copilului o idee de patrie de datorile cari ni le impune și de sacrificiile pe care ni le cere ; așa trebuie să fie spiritul lecțiilor în școală.

In românește de Cornelia Cojocaru

PLAN DE LECȚIE.

OBIECTUL : Șt. Naturale.

SUBIECTUL : Vânturile.

CLASA : III-a.

Scop formal. Să se deprindă, copiii, cu folosirea corectă a simțurilor ; să li se cultive simțul de observație, să se reproducă exact observațiile și să se inițieze în contemplarea naturii și fenomenelor ei.

Scop material. Cunoașterea și explicarea vânturilor ; rolul lor în desfășurarea altor fenomene ale naturii și în viața omenirii.

Material didactic. Lumânări, chibrituri.

Pregătirea. — Vântul, gerul și zăduful, călătoreau împreună. Întâlnindu-se, în drum, cu o fată, îi dederă bună ziua.

Fata răspuse : „Mulțumim d-tale” și trecu mai departe, în drumul ei. Cei trei călători s'au luat, însă la ceartă, fiecare din ei spunând că lui l-a răspuns fata. Neînțelegându-se, au mers la fată și-au întrebat-o : — „Noi toți ți-am dat bună ziua și tu ai răspuns unuia, numai. Căruia din noi l-ai răspuns” ?

— „Vântului”, răspuse fata.

— „Las că te-oi prinde eu”, o amenință zăduful.

— „Nu-mi pasă, numai vântul să bată” !

— „De mine nici c'ai să scapi”, zise gerul.

— „Nu-mi pasă nici de tine, numai să nu bată vântul”.

(Această bucată, care se găsește în manualele de curs primar, poate fi făcută ca lecție de celire, înainte de a se preda această lecție de Șt. Naturale).

— Nădejdea fetei era vântul și despre vânt vom vorbi noi astăzi.

Predarea. Experiențe. Mai mulți copii vor fi urcați pe o scară, sus la plafonul sălii de clasă.

Imediat se vor coborî la dușumea. Vor observa, astfel, că aerul, sus este cald, iar jos, rece. Vom merge, apoi la ușa deschisă și copiii vor ține mâna la pragul de sus și la cel de jos. Vom observa cum, sus, curentul

este cald și merge dinăuntru afară, iar jos este rece și merge de afară înăuntru.

Se vor aprinde lumânările și vor fi ținute în ușa deschisă, atât sus cât și jos, ca să se observe și mai bine cele două mișcări opuse ale aerului.

— Cum este aerul din sala noastră ? (Sus e mai cald și jos rece). Va să zică, aerul când se încălzește ce face ? (Se ușurează și deci, se ridică în sus). În locul aerului încălzit și ridicat sus, ce se întâmplă când deschidem ușa ? (Năvălește aerul rece de afară ca să-i iea locul).

Cu ce se aseamănă venirea aceasta a aerului ? (cu suflatul).

Așa dar, aerul se mișcă de pare că suflă cineva.

(Acum ieșim, cu toată clasa, în aer liber). Încălzirea aerului, ridicarea lui în sus și înlocuirea cu aer mai rece, de alături, nu se petrece numai în clasă, ci și afară, în atmosferă. Ba, afară se mișcă porțiuni mari de aer și merg uneori repede și luros de răstoarnă ce găsesc în cale (ex. câpiți de fân etc.). Se observă mișcările ramurilor copacilor și fâlfâitul frunzelor pe care aerul le întâlnește în drumul lui.

(Intrăm în clasă).

Asocierea. Ce se întâmplă cu aerul când se încălzește ? (Se ușurează și se urcă în sus). Și în urmă-i ? (Vine aerul mai rece de-i ocupă locul). Cum merge aerul ? (Ca și cum ar sufla cineva). Cum străbate aerul acest drum de înlocuire ? (Uneori mai încet, alteori mai furios, de răstoarnă, câteodată, tot ce întâlnește în cale).

Generalizarea. Mișcarea aerului, pentru înlocuirea golurilor rămase după urcarea celui încălzit, se cheamă vânt.

Aplicarea. Ce vânturi bat pe la noi ? (Crivățul, austrul, bălărețul). Cine poartă norii ca să răspândească ploaia peste tot pământul ? Cine ajută la uscatul rufelor ? Cine suflă pleava din sămânța de cânepă, din fasole sau din orz, când le vânturăm ? Cine ajută la primenirea aerului ? Cine împinge corăbiile ? Cine învârte morile de vânt ? Cine ne răcorește vara de zădul ? Cine împotomolește cărările, iarna, de zăpadă ? Cine leagă codrul ? Cine împrăștie semințele florilor și erburilor depe câmp ?

Ca lecție de celire, va fi predată, în orele ee viitoare, bucată : »Moș Crivăț«, iar la memorizare : »Crivățul«.

Mihai Avadanei

III. PREOCUPĂRI DE CULTURĂ REGIONALĂ

Cântecele noastre.

1) Regiunea — ținutul — este un câmp nesfârșit de experiențe și cercetări, iar materialul pe care ni-l oferă, sub variatele lui înfățișări, ne poate servi la studii — pe cât de fragmentare și de mărunte, pe atâta de valoroase pentru cultura cea mare a țării.

Am putea chiar face o afirmație care multora li se va părea o îndrăzneală: cultura cea mare a unui popor nici n'ar exista dacă n'ar fi fost, la început, munca stângace și truțnică, dar folositoare — o, nespuse de folositoare! — a cutărui *pătimaș* plecat prin munți după literatura populară, după cântece, după graiul arhaic al țaranului, după toponimii a locurilor sau — când „pătimașul” e un om de știință pozitivă—după flora și fauna și chiar după solul cutărei regiuni caracteristice pentru aspectul ei geografic și economic.

Dar nu numai odată și nici nu e întâia oară acum, preocuparea noastră de „regionalismul cultural”. Problema ni-i mult prea scumpă și ne interesează mai demult. Paginile acestei reviste de sub titlul „realizări și drumuri nouă” și alte pagini, ne sunt o mărturie. De aceea nu vom stăruia a discuta problema în sine, nu vom face teorii, ci — ca și altădată — vom expune material caracteristic regiunii, material doveditor de viață, de gând și de faptă proprie ținutului, ceea ce noi facem cu prisosință și cu jertfe și în altă parte.¹⁾

Ținem să atragem însă atenția asupra următoarelor chestiuni: paginile acestui capitol nu vor fi pretențioase, nu vor fi savante. Ele vor prezenta orice material care ar merita cât de puțină atenție: fapte culturale din trecut și din prezent, literatură și cântece populare, publicații și însemnări vechi, obiceiuri, datine, nume de locuri, de oameni, de unelte, de activități practice și altele. Și încă ceva: paginile acestui capitol să aibă cât mai mulți colaboratori: învățătorul, preotul, cărturarul din cel mai unil sat, *toți* au datoria de a cerceta și aduna *tot* ce-i mai caracteristic pentru viața mediului în care trăiesc.

2) Până la sosirea colaborărilor să începem noi, dând ceea ce avem la îndemână. Iată, în „Anuarul liceului de băieți din Piatra-Neamț” pe 1935/36, pe lângă alte chestiuni de istorie, de literatură, de știință, de artă veche bisericească, s'a mai publicat și un studiu de folklor muzical. D-l *Gavrili*

---

1) Vezi Anuarele liceului de băieți „Petru-Rareș” din Piatra-Neamț dela 1930 incoace, unde în peste 650 pagini, 26 colaboratori au publicat peste 50 de studii și cercetări asupra vieții ținutului nostru.

Galinescu, profesor la Academia de muzică din Iași, autorul acestui studiu, este bine cunoscut în județul nostru, iar activitatea d-sale didactică este neprețuită, căci, zece ani încheiați, a ridicat din întunecimea satelor depe Valea Bistriței, câteva sute de fii de țărani, îndrumându-i, după terminarea celor patru clase gimnaziale dela Hangu, către cariera dascălească, preoțească sau către liceul teoretic.

Dar d-l Galinescu n'a fost numai un dascăl pe meleagurile noastre, ci a mai fost și un cercetător preocupat de cântecele populare ale munților noștri, care, după câte știm, n'au mai fost cercetate de nimeni până acuma. Studiul d-sale nu este decât un fericit început, cuprinzând câteva cântece de leagăn, de jale, bocete, cântece de nunta, de haiducie, hore.

Le vom reproduce în aceste pagini, pe rând și le vom explica și discuta după slabele noastre putei.

3) Ce este cântecul popular ?

Alături de arta atât de prețuită a poporului nostru, artă care-l învălue obiectele casnice, îmbrăcămintea și uneltele-i de muncă — covoarele, încrustatul în lemn, împistritul ouălor și altele — și alături de arta spirituală a graiului, a limbii românești, care-i literatura populară, sub toate formele ei, stă cu cinste cealaltă creație spirituală — soră bună cu cea dintâi — arta interioară a simțirii, a inimii românești, care-i muzica populară.

De fapt poezia populară mai poartă numele de cântec. Și e ușor de înțeles de ce. Poezia și cântecul — versul și viersul — una sunt și nedespărțite, căci s'au născut gemene. Poezia, versurile s'au născut cântându-se, iar amândouă danșând. Așadar melodia este tot atât de strâns legată de poezie, ca și de joc.

Este o savantă teorie asupra originii acestei activități artistice a spiritului omnesc, teorie care ne duce cu mintea până la săvârșirea misterelor din templele zeitaților păgâne și barbare ale popoarelor, dar care nu ne interesează aici.

Ceea ce ne interesează e că Poporul român, ca nici altul pe lume, a fost inzestrat cu o închipuire strălucită și cu un suflet simțitor peste măsură. Și datorită acestei zestre naturale, produs al minunatei seve pe care i-o dă pământul, sufletul Românului vibrează la orice adiere a vieții.

Fie că-l topește dorul, ori îl muncește durerea, fie că-l uimește vreo minune ori îl cuprinde bucuria, el își revarsă tainele sufletului, cântând melodii expresive și alcătuiind versuri. Dar nu numai durerile și mulțumirile și le cântă poporul nostru, în cântecele lui, ci și eroii și istoria și-o cântă.

Iată de ce, mărturisim aici cu toată credința, ca poezia și cântecul popular sunt documente de viață adevărată și pagini de nedesmințită istorie.

4) Și acum să dăm cuvântul d-lui Galinescu :

Linistă

Hai-da lin lin pu-ia - la Hai-da - lin lin pu-ia -

Că ma-ma ta le-gă - ma - la ma -

„Iată cântecul de leagăn, cu care mamele își alintau și-și adormiau copilașii, în vremea de demult. E cântecul pe care și mie mi l-a cântat mama și pe care de mii de ori l-am auzit, în satul Hangu, altădată — acum, însă din ce în ce mai rareori. Poate că de astă dată mamele își adorm pruncii cântându-le vreo melodie de *foxtrot*!

Și, totuși, câtă dulceață și liniște în cântecul bătrânesc, de leagăn! Două fraze de câte trei măsuri, în tonalitate minoră naturală, cu nuanță frygiană, cadențând pe dominantă, formează un refren admirabil, în capul cântecului format, la rândul lui, din alte trei fraze, compuse la fel din câte trei măsuri, cu cadența finală pe dominantă—care refren se repetă de zeci de ori, la un șir nesfârșit de strofe improvizate, unde mama povestește de zmei, de feți frumoși, de zâne și păsări cu pene de aur, până ce copilul adoarme...

Dar bătrânii mai cântau și într'altfel, mai măestrit, cântecele de leagăn:

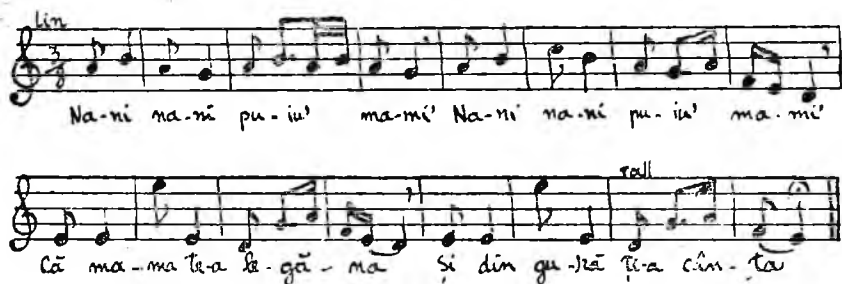
Cântecul este auzit de la Catrina Grigore Ardeleanu, care își doarme de mult somnul de veci în țintirimul bisericii din Hangu.

Câtă deosebire între aceste cântece și improvizările de prost gust, care invadează astăzi satele de pe Valea Bistriței! Cântecele bătrânești intrupează în ele arta desăvârșită, așa cum a isv. rit, spontan, din sufletul curat al țaranului munților noștri — așa cum s'a născut și admirabila poezie populară care, desigur, a fost întotdeauna strâns legată de melodie.

Melodia cântecului al doilea are patru fraze, în mod dorian. Ritmul, rima și măsura versurilor sunt impecabile. Pargă'ar fi un lied făcut de-un Schubert! Ba încă mai mult, căci Schubert, bietul, în toate liedurile sale, s'a svârcolit încătușat în cele două, moduri: major și minor — melodic, singurele adoptate de teoria muzicală în uz pe vremea aceea. În cântecele populare de pe Valea Bistriței, s'au conservat, de-a lungul veacurilor, vechile moduri, de la strămoșii noștri Traci, pe care și Grecii i-au cinstit, împrumutând de la ei Zeii și, desigur, și cântecele.

Iată apoi un alt cântec de leagăn în mod frygian — pe care gospodinele din Farcașa îl cântau pruncilor — mod care, negreșit, a fost, în uz

nu numai în Phrygia, ci peste tot în Balcani, și mai ales în părțile noastre, pe unde și-au purtat destinul atâtea popoare vechi, venite din Asia^o.

5) Ce-i cântecul de leagăn ?

Întâi de toate e opera mamei. Ii gândul, inima, dragostea și inchi-pu'rea ei care plâsmuiesc versul și versul duios în legănarea cărora își adoarme scumpul odor. Melodia începe mai totdeauna cu *nani-nani, lu-lu* și alte cuvinte neprecise, care se cântă în ritmul, în măsura mișcărilor leagănului, a coveții ori a brațelor. La acestea se mai adaugă îndată alte cuvinte care exprimă dragostea mamei, cuvinte de alintare, ca *pușor, puu' mamei, mit tel și frumușel, îngeraș* și altele. Apoi, închipuirea mamei face legătura logică a cuvintelor între ele, ursind la căpătâiul pruncului o viață fericită, ferită de nevoi și de păcate și îndemnându-l la somn liniștit, lin, din ce în ce mai lin, până ce vraja cântecului alia șoptit închide, cu aripile lui fermecate, ochisorii răsfățatului Fat-Frumos ori a Cosânzenei din leagăn.

Așa dar un artist: *mama*, care menește, desmiardă, cântă și descântă, leagănă și veghiază, și un ascultător răsfățat: *copilul* din fașă.

Constantin Turcu

Cercetări arheologice în ținutul Neamțului.

Cu câțiva ani în urmă, când am publicat o modestă monografie a județului Neamț, se știa ceva vag că ar fi existând în acest ținut două-trei așezări preistorice: Cetățuia de la Văleni, unde Asachi credea că a aflat străvechea Petrodavă, Dobrenii apoi, și Cozla, unde Neicu Albu a creat minunatul parc, o mândrie a orașului Piatra. Căutând atunci să se niveleze un bot de deal s'a ras complet centrul unei cetăți preistorice, irosindu-se fără urmă multe obiecte de lut ars și de bronz, a cărora valoare nu se bănuia

Am mai văzut la Academie răspunsurile la un chestionar, prin care câțiva învățători din județ dădeau știri interesante despre niște lucruri vechi găsite în pământ.

În ultimii trei ani, iscodind stăruitor printre oameni și colindând satele în lung și în lat, am putut identifica până în prezent 48 de așezări străvechi. Materialul cules din fiecare „cetățuie“, de pe suprafața pământului, de prin arături și din surpăturile făcute de ape, l'am așezat cu osebărită rânduială în MUZEUL Casei Naționale din Piatra spre a fi văzut de oricine.

Din aceste aproape cincizeci de CETĂȚUI nu s'au săpat până în prezent decât patru: Horodiștea-Calu și Isoarele de către d-na și d-l profesor Radu Vulpe; iar Dobrenii și Traianul de către d-l Vladimir Demetrescu.

Tot materialul scos se află așezat în Muzeul Regional de Arheologie al CASEI NAȚIONALE din Piatra, afară de ce s'a găsit la Traian, material care a fost luat de Muzeul Național de Antichități din București, deoarece săpătura s'a făcut din fondurile aceluia Muzeu.

Materialul aflat până astăzi în Județul Neamț înfățișează:

Epoca eneolitică cu o admirabilă ceramică pictată tip Cucuteni A și B, din care s'au aflat vreo 19 stațiuni.

Epoca bronzului în 6.

Iar în restul de vreo 30 stațiuni, material geto-roman.

S'a găsit și material medieval în 8 locuri.

Evident că pentru câteva din aceste cetățui nu poate fi vorba de o identificare precisă, deoarece nu am văzut decât materialul ce s'a putut culege la suprafață. În unele locuri apoi, se găsesc civilizații de caracter diferit pe același teren, în straturi suprapuse, iar în altele, în imediată apropiere.

Sunt și sate ca Ghigoeștii, Țibucanii și Căndeștii, în care se află mai multe așezări străvechi la o depărtare doar, de doi-trei km. una de alta.

Muzeul din Piatra, în care se adună materialul din acea regiune, este autorizat de Stat, are local propriu și un buget anual de 30-40 mii lei pentru săpături.

Cei mai bine de 200 membri ai Casei Naționale susțin cu toată căldura această străduință, asigurându-i continuitatea. Prefectura Județului ne ajută, și acum în urmă, Domnul Victor Iamandi — Ministrul Cultelor și Artelor — ne-a acordat un prețios sprijin.

Prin ceea ce se lucrează, urmărim continua dezvoltare a muzeului, care va trebui să cuprindă — prin săpăturile ce vor urma — materialul cel mai caracteristic din județul Neamț și vecinătățile lui. Se va da astfel specialiștilor, posibilitatea de a face serioase studii de sinteză, asupra acestor probleme, pentru întreaga regiune a Moldovei Subcarpatice 1).

1) Cu privire la chipul în care trebuie organizat un muzeu, mi-ași îngădui să recomand „inventarierea“ materialului ca pe o condiție, fără a cărei împlinire să nu se dea aprobarea de întemeiere sau funcționare.

Fiecare obiect să fie inventariat cu o descriere sumară, iar cele mai prețioase să fie identificate în inventar prin o fotografie, sau prin un desen cât mai asemănător.

Urmărim apoi întocmirea unei hărți arheologice a ținutului, care să cuprindă nu numai așezările preistorice cunoscute, dar și străvechile sate din care multe au dispărut.

În legătură cu aceasta s'a început culegerea *toponimiei* actuale, pe comuni. Toponimia ar ajuta mult celor ce se îndeletnicesc cu studierea trecutului nostru, pentru că multe numiri de locuri — foarte vechi și importante — nu sunt trecute nici în hărțile Marelui Stat Major și nici în dicționare. Nu puține din ele s'au păstrat totuși legate de un delușor neînsemnat, de un pârau sau de o vâlcea.

Astfel, un exemplu din multe: despre biserica lui LUNGU, pomenită într'un document din 1428 prin regiunea Almașului, pe valea Cracăului, ne vorbește astăzi în chip smerit, delușorul Lungului, care nu se află nici într'o hartă și nici într'un dicționar. Îl mai știu doar câțiva bătrâni, cât îl vor mai păstra și ei.

Un lucru ierăși, pe care ne-am prins să-l facem, fiind în curs de executare, e acela de a culege, de pe la oameni și a le așeza în MUZEU, diferitele obiecte găsite întâmplător în pământ: vase de lut și de bronz, obiecte casnice, arme și monete.

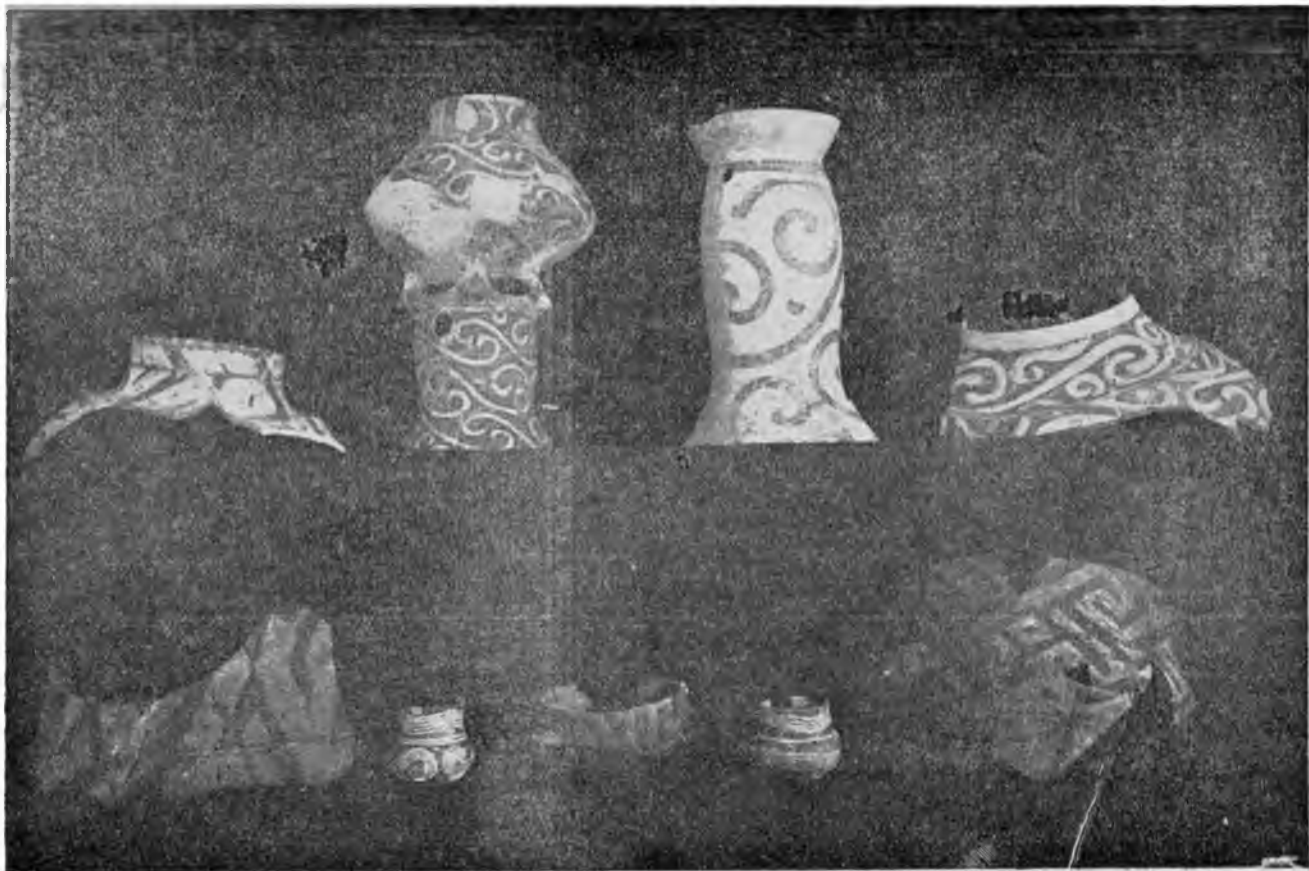
S'au aflat în anii din urmă multe din astfel de „comori“, ulcele pline cu monete, mai ales romane: la Dobrenj, Căciulești, Ușcați, Mărgineni, Calu, Tazlău, Racova, etc. Urmărim acum achiziționarea lor, dar numai întrucât vom putea ști locul anume unde au fost găsite.

La Horodiștea-Calu s'a dat, printr'o săpătură clandestină făcută de un om din sat, de un minunat cazan de bronz — probabil scitic — la fel cu faimosul cazan găsit la Crășani, numai că acesta de la Calu s'a păstrat în forma lui originală, cu un singur picior. Cu mare greu a fost salvat și azi se găsește la loc de cinste în Muzeul național de antichități din București.

În regiunea Țibucanilor și a Războenilor s'au găsit suliiți, cosoare și topoare de bronz, din epoca preistorică, cum și obiecte de fier, medievale. Nu le putem răscumpăra decât cu mari greutate, pentru că femeile le socot de mare folos, bune tare de descântat și desfăcut. Alte obiecte de acest fel sunt adaptate de oameni pentru trebuințele lor actuale: așa, o frumoasă alibardă s'a transformat în toporișcă de ascuțit haragii, tăindu-i-se colțurile; iar atâtea săbii de pe câmpul de luptă dela Războeni au fost meșterite de făurarii locali, prefăcându-le în seceri. La Ghigoești, o căniță de bronz, din cele de proveniență veneto-ilirică — destul de frecvente la noi — a fost transformată în talancă pentru vite.

Nu mai vorbesc de mania multora dintre intelectualii dela oraș ca și dela sate, care vor să-și aibă muzeul lor, în casă, spre a se putea fâli în fața musafirilor mirați, cu lucruri tocmal... de pe vremea Turcilor!

Material preistoric din epoca eneolitică aflat în muzeul arheologic al Casei Naționale.
Vase de lut și ceramică pictată, tip Cucuteni, stil A., găsite la Horodiștea-Caluș și Isovoare, în săpăturile din 1935.

Un drum comunal a trebuit să străbată acum câți-va ani splendida stațiune dela Isovoare, unde s'a găsit anul trecut un strat de civilizație „precucuteniană”. Era o adevărată jale. Peste tot aruncate vase întregi, pictate în cel mai frumos stil A, idoli striați sau zugrăviți, cum și alt material de preț, care folosea copiilor satului să-și exercite aptitudinile de buni ochitori prin cele garduri. Mâni pioase au cules cele câteva schelete, peste care trecuse șanțul șoselei și le-au îngropat la o margine mai îndepărtată.

La Cut, în apropiere de Piatra, cele patru mari lespezi, care formau un fel de dolmen, au fost scoase din pământ și așezate la o fântână, scheletul aruncat, iar fibulele de aramă și ulcelele de cult, sfărâmate și risipite de plugarul desamăgit că nu aflase comoara bănuită.

Avem în județul Neamț localități — și am găsit până astăzi patru-cinci din acestea — în care materialul ultimei epoci a fierului se găsește amestecat cu medievalul.

Ce lucruri de samă sunt de așteptat din cercetări făcute în această direcție, privind problema, încă discutată de unii, a continuității noastre pe acest pământ?

Cercetarea Celății Neamțului, sub care am indicii că ar sta o „davă” getică, cum și săpături la biserica săsească din Pometea Târgului Neamț, lângă care, în imediată apropiere, se găsește o bogată așezare preistorică, ar putea da rezultate de însemnătate nebănuită.

Un mănunchiu de câțiva intelectuali, legați de localitate, ar putea să se înfăleagă în fiecare județ, împiedecând dinocamdată risipa materialului neprețuit ce se mai găsește în pământ, oprind săpăturile clandestine și culegând materialul găsit.

Ar putea spune cineva, că pentru cercetările arheologice nu trebuie nicio grabă, întrucât generațiile viitoare vor găsi materialul în pământ tot așa de netulburat cum îl găsim și astăzi. Se întâmplă însă că multe din aceste stațiuni sunt măcinate până aproape de istovire de apele ce le înconjoară, sau sunt năruite de oameni prin fel de fel de lucrări, cum ar fi plantațiile de vii, dar mai ales săpatul lului pentru lipitul caselor.

Documentele scrise au avut la noi mai mult noroc; pentru acest material s'au găsit destule devotamente, care le-au salvat, luminând prin studiul lor atâtea probleme ale trecutului nostru.

Documentele nescrise însă, care fac obiectul preistoriei și chiar al arheologiei în genere, tot atât de prețioase pentru noi, n'au găsit încă destulă înțelegere și nici fondurile de care aceste cercetări au mai multă nevoie ca oricare altele.

Sunt sigur că Onoratul Colegiu al Istoricilor și Arheologilor români, de acord cu Comisiunea Monumentelor Istorice, vor lua în mână problema cercetărilor pe teren cu toată pasiunea pe care lucrul cel bun o cere¹⁾.

Preot C. Matasă

1) Comunicare făcută în Septembrie 1937, la Congresul de Numismatică și Arheologie ce a avut loc la Universitatea din Iași.

Descânțece, vrăji și farmece din ținutul Neamțului.

Dintre comorile poporului nostru, una din cele mai bogate, este acea producție admirabilă de descânțece, vrăji și farmece. Și încă nu ne putem lăsa da seama despre această mare bogăție, căci, spre deosebire de ceilalți producții poporane — bocete poezii, doine — care se cântă cu glas tare, descânțecele, vrăjile și farmecele, se șoptesc și adesea se spun numai în gând, păstrându-se, cu grijă, taină în jurul lor. Această taină se păstrează, probabil, dintr'un egoism profesional, din frică, dar mai cu seamă din credință, că numai are leac descântecul, sau vraja, încredințată oricui. Moștenitorul descântecului (rei), sau vrăjitorului este ales după anumite criterii și când i se încredințează vraja sau farmecul, este supus unui oclău mistic, plin de taină, dându-i-se consemnul tăinuirii pe viață.

Așa că ceea ce se știe, s'a cules cu multă abilitate și uneori prin trădarea consemnului de către cei cărora li s'au încredințat farmecele. Intre aceste feluri de producții poporane, care se aseamănă prin varietatea formelor și prin neregularitatea versurilor, sunt mari deosebiri de fond. Descânțecele sunt un fel de intervenție pe lângă Dumnezeu, pentru tămăduirea vr'unei răni sau a unei boale; uneori chiar a unei palimi. Nu se descântă numai pentru suferințele oamenilor, ci și pentru bolile vitelor sau păsărilor. În practica descântecelor, nu se folosesc decât materiale care ajută tămăduirea urmărită (ex. cârpa arsă la bășica cea rea), așa că intenția, în descânțece, este bună, iar descântătorii sau descântătoarele, duc o viață mai aparte ca ceilalți oameni, cărora le inspiră încredere, mai curioasă și mai cuminte. Ele se săvârșesc de oricine are „dar“ și știe și în orice timp este nevoie.

Vrăjile și făcăturile, spre deosebire de descânțece, se fac cu intenții rele și uneori chiar criminale, iar farmecele se fac de obicei cu intenția de a face pe cineva plăcut, frumos. Vrăjile și farmecele se culeg cu mult mai greu decât descânțecele.

Vom vorbi altădată despre vrăji și farmece, iar acum dăm, mai jos, câteva descânțece culese din regiunea Neamțului, așa cum le-am auzit.

I. Descântec de obrintit (orbalt).

„Sboară o oaie lae, bucălae
După marea Roșie
Și ciobanul flueră.
A stat oaia de sburat
Și ciobanul de fluerat.
Să steie și junghiurile
Din capul.. (se spune numele bolnavului)
Să rămână curat și luminat,
Precum Dumnezeu l-a (o) lăsat (o)“.

În timp ce se descântă, cu un smoc de lână lae, se învârtă în făină de popușoi, apoi, această făină este muiată cu chișleag și împreună cu lâna, se aplică peste partea obrintită, de obicei la față, legându-se să stea mai mult aplicată.

II. Descântec de năjit (dureri și pârăituri în urechi).

Cu un fus de tors se învârtă în urechi și se zice de trei ori, la rând :

„Fugi năjite, pricăjite,
Că vine ursul la vale,
Cu gura plină de bale ;
Cu gura te unge,
Cu fusul te'mpinge“.

III. Descântec de mușcătură de șarpe veninos.

Se învârtă cu trei nueluțe de alun într'un vas cu lapte dulce și se zice de trei ori :

„E strișu, pestrișu (sau strișă, pestrișă),
Mușcă de peliță : pelița-i pe os,
Osul sănătos“.

Se spală rana cu acest lapte. Se poate descânta și în apă, dar dacă șarpele bea apă până se descântă, atunci nu mai este de leac descântecul.

Lapte nu are de unde să bea, așa că în lapte e mai sigură tămăduirea.

IV. Descântec de viermi.

Dimineața, înainte de răsăritul soarelui, cu o vargă de alun, se bate o stufă de boz și se zice :

„Bozule, fă să chice (cadă) viermii
Dela... (numele cu rana)
Că de nu, omor pe tatăl tău și
pe mama ta și pe tine te plec
cu capul în jos (și se apleacă în jos)“.

V. Descântec de râe.

Se leagă într'o cârpă piatră vânăță și pucioasă, punându-se jos în casă. Se împinge, apoi, cu mătura spre ușă unde se lasă tot timpul, trei zile. După trei zile, se amestecă cu untură de porc și se unge bolnavul, în trei dimineți, înainte de a răsări soarele. Când se mătură spre ușă, le-gătura, se zice :

„Nu mătur casa,
Ci mătur râia depe... (numele bolnavului).
Râia cea românească,
Rusească, căprească, porcească ;
Din nouă feluri de râie,
Nici unul să nu rămâe.
Să rămâe... (n) curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat (o)“.

VI. Descântec de beșica cea rea.

Se pune pe bubă, cârpă arsă și se zice :

„O făcut Maica Domnului o masă mare
Și a chemat toate bubele,
Și pe beșica cea rea n'a chemat-o.
Ea s'a supărat și'n șapte a crăpat,
S'a uscat și a rămas... (u) curat,
Cum Dumnezeu l-a lăsat (o)“.

Aceste descânțete au fost auzite dela femeea Catinca V. Matei din Sarata-Dobreni. Sunt mai multe descânțete pentru aceleași boale, unele mai bogate și mai frumoase decât altele. Toate dovedesc nesfârșita co-moară care este in sufletul poporului nostru.

Mihai Avadanei

Folklor din ținutul Tarcăului-Neamț.

Dorul Ciobănașului
(cântec)

Muntele de-i 'nalt tot are
O măsură și-un sfârșit;
Dorul meu e mult mai mare
Că nu are isprăvit.

Muntele de ploi de vânturi
Se răcorește pe loc,
Inima-mi de dor și gânduri
Se aprinde ca de foc.

Auzită dela I. Țupu cioban

Com. Tarcău-Neamț

3 Ianuarie 1937

Romanță poporană

Mi-a zis badea doar odată
Cum se zice la o fată
Doina dorului doiniță
Dintr'o verde frunzuliță

Și de-afuncea n'am odihnă,
Nici mi-e inima în tihnă
Că mi-e gândul la bădiță
Să-mi cânte din frunzuliță.

Auzită dela El. Busuioc

Com. Tarcău-Neamț

5 Ianuarie 1937

Strigături

Asla-i mândra, care-o vezi
Care ne face scoverzi
Și de-om scoate-o și din minte
Ne-a mai face și plăcinte.

Măi bădiță mult ești prost
Că tu cei gurilă 'n post
Și nu lași până 'n câșlegi
Să-ți dau gură să te'neci.

Bate-o, bate-o la podeală
Cu catrința cu peteală.

5 Ianuarie 1937

Câte fete-s în Tarcău
Pe toate le iubesc eu
Câte fete sunt pe vale
Toate-mi iese mie 'n cale.

Dragu-mi-i drumul pe vale
Mândra cu cosița mare;
Dragu-mi-i calea pe luncă
Mândra cu cosița lungă.

Nu te teme tu Irină.
Că nu-i toarce pe faină
Sui în pod la poloboace
Că-i de-o palmă printre doage.

Auzite dela D. Busuioc

Tarcău-Neamț

Folklor de pe Valea Bistriței.

Strigături

Săraca mândruța mea,
Mândră-i cămeșa pe ea,
Și cămeșa și catrința,
Și la urmă și bondița ;
Dar nu-s făcute de ea
Că-s din sat de căpătat
Bodaproste cul le-a dat.

Nu juca fată rusește
Că făina se gătește,
Lasă-mă mamă să joc
Până n'o mai fi deloc.

Joacă fată ce-i juca
Du-te-acasă de-i mânca,
C'o tălet mă-la măja
Și ți-o lăsat codița.

Tu leliță dintre gârle
Mă pornii să viu la tine,
Mă'nțălnii cu alta'n drum,
Ea frumoasă și eu bun.
Ne-am iubi nu ne putem,
Ne-am lasa nu ne'ndurăm
Mai mare păcat avem.

Strigă, strigă mulule
Nu tăcea tăcutule,
Strigă, strigă să se strângă,
Ca oile'n deal la strungă,
Vin ciobanii să le mulgă.

Trei lesești, trei vâi cotite
Ce stai lele'ngrămădită,
Ingrămădită într'un ungheri
De teama unui hoheri.

*Auzite dela Elena N. Gavrilescu în etae de 95 ani
din satul Cotrăgași, com. Broșteni, jud. Neamț*

5 Ianuare 1935.

Ghicitori sau cimilituri

I. Am o găină,
Ziua cu mașele'ntrânsa,
Noaptea-i cu mașele pe spate.
(Opinca)

II. Am o rață gudurlașă
Cu gătlejul gudurlui,
Cine n'o ghici
Șapte mașe i-or plesni.
(Cîmpoial)

III. Cimel, cimel,
Am o haită neagră
Toți munși-i aleargă.
(Coasa)

IV. Tața-i lung
Și mama-i lată
Și sora mea-i răsbuzală.
(Hornul, cuptorul și vatra)
cum sunt în casele bătrânești din satele
de pe valea Bistriței.

V. Ciunel, ciunel,
Am un blid de alune
Și în vârf o nucă.
(Stelele și luna)

VI. Două lemne odolene
Și la mijloc mărunțele.
(Scara)

VII. Dela mine pân' la tine,
Numai țante și oțele
Și parale mărunțele.
(Stelele)

5 Ianuarie 1937.

*Auzite dela Elena N. Gavrilescu
din satul Cotărgași-Broșteni
Județul Neamț.*

J. Sandu, normalist
cl. VIII-a

IV. ACTUALITĂȚI — anchete, oameni, fapte, cărți, reviste.

I. *Anchetă asupra școlii primare.* Școala primară de stat a pășit într'al optălea deceniu de existență și obligativitate. O vieață de om; un prilej potrivit pentru un popas, pentru o privire fugară înapoi, peste ani și peste oameni, până la Vodă-Cuza și pentru un bilanț de răscruce.

Câte școli, câte generații eroice de dascăli cari au purtat făclia luminii cu entuziasm, cu credință și cu dragoste, dela orașul nivelator și trepidant până la cătunul ascuns în văgăunile lăcute ale muntelui! Și toluși glasuri, mai mult sau mai puțin autorizate, afirmă, astăzi, că școala primară nu corespunde realităților autohtone românești din cauză că este copiată fidel după instituția similară franceză; iar țăranii o socotesc o pacoste care frizează necazurile și sărăcia lor. Din cauza aceasta ne punem, cu toată seriozitatea, următoarea întrebare: corespunde școala primară, așa cum este, timpurilor, cerințelor, situațiilor rurale și urbane dela noi? Nefiind, apoi, un factor de producție în sine, este, ea, generatorul, motorul care propulsează ideea și fapta în producția autohtonă rurală pentru ridicarea standardului de civilizație cu mijloace locale?

Pentru a face pe copii să frecventeze regulat la cursuri s'a propus să se ofere avantajii pentru acei cari absolvesc o școală primară completă. Ceeace însemnează că țăranul trebuie ispitit să se supună quasi-voluntar obligativității de dragul unor avantajii ipotetice de viitor ale odraslelor lui și nu de dragul unei școli care îi tonifică sufletul și-l utilizează cu mijloace culturale numeroase de punere în valoare a bunurilor materiale țărănești. Nu credeți că tocmai aici este drama și nodul gordian al inactualității și a actualizării școlii primare? Nu credeți că tocmai aici este unda de vid care se insinuiază între această instituție fundamentală a statului și societatea țărănească dela noi?

Părerea noastră este că școala primară trebuie să fie expresia quintesențială, oglinda vie, reflexul vieții locale. Trebuie să se înșurubeze — pentru a cuceri toate sufragiile și mai ales tot interesul țăranimii — în angrenajul satului, să cunoască valorile culturale locale, valori pe care trebuie să le ridice osmotic, prin meandrul regional, la viața axiomatică a spiritualității naționale, unde s'ar întâlni și s'ar cunoaște cu spiritul culturii universale. Florile satului, luncilor și colinelor, codrilor și isovoarelor, strânse

lamură de copii, ar trebui să zâmbiască din glastre și givece, basmelor, legendelor, baladelor și cântecelor locale, zise de aeziu locului, brânelor late și roșii și bondițelor flăcăilor, scorțurilor și iilor fetelor cari ar veni să se înfrățescă cu cartea, sub briza de lumină discretă și difuzată în lonuri a școlii arhitecturizată după calapoadele și datinile străvechi ale satului, ale regiunii. Pentrucă după metodele culturalizante pe care le folosim se pierde satul cel cu obiceiuri și cultură milenară, se pierde stilul caselor românești, se pierd livezile, grădinile, florile, basmele, buna cuviință și omenia — florile de foc ale multimilenarilor autohtoni — în fața invaziei împrumuturilor cărate în satele noastre, de semidocții ucigători de datini și însemnați de Dumnezeu cu opacitatea prostiei, repulsia față de cultură și lipsa de scrupul care te revoltă. Oamenii de omenie, tradițiile, medicina străveche, horele, se trag și se închid cu lacătul tăcerii în văgăunile uitării iar morții la care nimeni nu se mai gândește se retrag sub aripele veșniciei în cimitirile cu morminte fără cruci. Suntem ca danezii pe cari i-a descoperit Grundtvig. Și odată cu pozițiile spirituale, Românii pierd și pozițiile materiale. Acum când pârgھیile vechi sunt gata să-și caute alle centre de greutate, când nevoia unor puncte cardinale stă pe buzele și'n cugetele tuturor, cum socotiți că ar trebui organizată și condusă școala primară nemțeană pentru ca printrânsa să se revină la stilul vieții, arhitectura, literatura și cântecul poporan străvechi, la omenia, la pozițiile pe care le-am pierdut în profitul streinilor și pentru a cuceri sufragiile jărănești până la sacrificiu pentru școala primară, pentru școala poporului ?

Facem acest plebiscit didactic. Răspunsurile le vom publica în revistă, începând cu numărul viitor, în ordinea în care le vom primi.

Conferințele generale ale învățătorilor au fost admirabile ocazii pentru strângerea rândurilor învățătorilor, au fost ocazii fericite pentru punerea la punct a problemelor pedagogice și de remarcare a elitelor didactice. Astăzi sunt ieșite complet din tradiție. Nici barem cercurile culturale regionale nu se mai țin. Nu mai este nimic, oare, de pus la punct ? Solidaritatea dascălească este perfectă ? Nu credeți că ar trebui să reinviem conferințele generale îndată după echinocțiul viitor ?

Cursuri pedagogice — Cursurile de vară ale Asociației învățătorilor din România, precum și acelea care au fost organizate mai anii trecuți la Piatra-Neamț de către autoritățile locale, au avut o calitate dar și un defect. Calitatea : aduc, pe lângă o strângere de rânduri, posibilitatea unei informări diverse. Defectul : nu informează suficient pe învățătorii tocmai din ceace-i interesează mai mult, din științele pedagogice. Nu credeți că ar fi bine și nu doriți ca în vacanța Paștelor sau la vara viitoare să se organizeze cursuri de pedagogie teoretică și practică, psihologie și peda-

gogie experimentală cu aplicații speciale la complectarea fișelor individuale, sociologie și monografie sociologică ? Adeziunea dvs. din timp, ne-ar putea face să pornim la acțiune, adică să căutăm specialiști pentru cursuri, cămin și cantină pentru cursiști. Așteptăm răspunsul dvs. până la 1 Ianuarie 1938.

Bareme. Nu avem bareme pentru colarea rezultatelor obținute dela experiențele pe care le facem cu elevii de curs primar, pentru complectarea fișelor pedagogice. Din această cauză trebuie să folosim baremele și mijloacele de colare din străinătate. Incepând însă cu numărul viitor vom încerca să ne construim mijloace autohtone de apreciere, atât pentru examenul fizic cât și pentru cel psihic. Rugăm pe această cale pe d-nele învățătoare și pe d-nii învățători să lucreze cu noi mână în mână, răspunzând la chestionarele pe care le vom publica.

Un oficiu învățătoresc va lua ființă la sediul revistei noastre. D-nele abonate și d-nii abonați vor putea trimite cereri de informații la autoritățile locale, la care vor avea răspunsul urgent, fără altă cheltuială, decât adăugarea mărcilor poștale la cerere. Oficiul va încerca să dea și alte informații precum și relații bibliografice pentru pregătirea examenelor sau pentru prepararea conferințelor. Aceasta cu începere dela 1 Decembrie 1937.

Ordinea socială și școala. Ordinea este perfectă atunci când oamenii, fiind convinși de foloasele, ei o îndeplinesc aproape ca pe un act reflex. La noi populația urbană și rurală protestează la orice încercare de disciplinare a vieții publice. Pentru a deprinde măcar pe viitorii cetățeni și pietoni să începem cu copiii, deprinzându-i, zi de zi, cu cunoscuta poruncă a stăpânirii, pe care nimeni n'o respectă : țineți dreapta. De aici se poate trece la alte dispozițiuni disciplinare care ar schimba total fața vieții publice în câțiva ani. Încercați și veți vedea că avem dreptate.

Istoria filosofiei moderne. „Societatea Română de Filosofie“ de sub președenția d-lui prof. C. Rădulescu-Motru a luat inițiativa editării unei *Istории a filosofiei moderne*, făcută în colaborare. Primul volum, din cele trei anunțate, a și apărut, expunând sistemele filosofice dela Renaștere până la Kant și având de colaboratori pe domnii : C. Rădulescu-Motru, Edgar Papu, Anton Dumitru, G. Vlădescu-Răcoasa, d-na Alice Voinescu, d-nii Al. Posescu, Traian Herseni, Const. Noica, I. Brucăr, Vasile Pavelc^o, d-na N. Façon, d-nii Mircea Vulcănescu, Const. Botez, Petru Comarnescu, I. Zamfirescu, St. Șoimescu, Const. Floru și B. Irion.

Deși făcută în colaborare, lucrarea este totuși cât se poate de unitară : ea se prezintă ca și cum ar fi fost făcută de un singur autor. Fiecare capitol e făcut cu toată competența necesară, autorii, toți deopotrivă, dovădind că sunt stăpâni atât pe metoda de cercetare cât și pe darul de expunere, căutând să facă înțelese lusruri adevărate foarte dificile.

Volumul I, apărut, este de-a-dreptul impunător, numărând 360 pagini masive și prezentându-se în foarte bune condiții tehnice.

După câte ni se comunică, volumete II și III, se află deasemenea sub tipar, volumul II, care pornește dela Kant și merge până la evoluționismul englez, urmând să apară chiar în câteva săptămâni.

„Societatea Română de Filosofie“ a făcut un mare efort, luând inițiativa unei *Istorie a Filosofiei moderne* și aducând-o la îndeplinire. Efortul ei este cu atât mai lăudabil cu cât a reușit să obțină, pentru volumul III, și colaborarea unor gânditori cu reputație mondială, ca : André Lalande, Léon Brunschvigg, Emil Bréhier, Jaques Chevalier, Abel Rey, René Hubert, Arthur Liebert, etc.

Lucrarea aceasta răspunde cu adevărat unei reale nevoi. Ea se poate obține direct dela Laboratorul de Psihologie experimentală, București, strada Edgar Quinet, pentru lei 220 (inclusiv porto), trimițând anticipat suma prin mandat poștal.

CĂRȚI—BROȘURI. — *Anuarul Liceului „Petru-Rareș“ din Piatra-N. pe anul școlar 1935-1936.* Am scris mi-se pare în primul număr din anul I al revistei „Preocupări didactice“ despre minunea de anuar pe care-l târnosește, an de an, în cancelaria Liceului de băieți, d. Constantin Turcu. Bucuroși că putem scrie din nou despre acest gen de activitate a d-lui Turcu, remarcăm că d-sa a isbutit să impună la școala pe care o onorează ca „secretar“, o tradiție unică în felul ei în țara noastră. Orice număr nou din anuar însemnează—și cred că nu exagerez—o piatră pentru templul liceului, dar o piatră și pentru secretarul fericitei instituții unde d-sa slujește cu aiâta tragere de inimă. Știu că d. Turcu nu se ocupă cu sportul deșertăciunilor, ci lucrează sârguincios și meticulos ca un nemț la ridicarea unei întregi galerii de monumente cărturărești închinale călțurilor cari au trăit și au respirat aerul și colidianul acestui târg năpădit tot anul de semînții streine care poartă pe umeri blestemul inadapabil al istoriei, iar toamna blagoslovit cu ploii și noroaie care îi imobilizează galoșii în mijlocul străzii de unde te alungă rafalele de vânt și birjarii care te somează, cu snopuri de glod până la nodul cravatei, să liberezi circulația.

Anuarul pe anul 1935-1936 este închinat memoriei lui M. Stamatiu, directorul între directori care a condus liceul cu 15 ani în urmă, căruia îi închină pagini frumoase de amintire d-nii I. Simionescu, I. Luca, V. Ciurea V. Ghișescu și I. Tăzlăuanu.

Partea II este destinată cunoașterii regiunii. Din această cauză este și deosebit de interesantă. Iat-o : Radu Vulpe — Descoperirile arheologice dela Isovoare ; I. D. Ștefănescu — Comoara de artă dela Văleni-Neamț ; G. Galinescu — Cântecul munților noștri ; Pr. Const. Matasă — Sate, biserte și boeri la anul 1428 în județul Neamț ; Victor Andrei — Climatologia Mol-

dovei subcarpatine : Har. Mihailescu — Note în legătură cu opera lui I. Creangă ; C. Turcu—Curtea domnească din Târgul Pietrei ; Victor Țăranu — Cărticica monahului Ioanichie ; C. A. Stoide — Documente și regeste nemțene dela Dabija-Vodă.

După cum vedeți sumarul e alcătuit de articole masive, scrise de oameni toți unul și unul. Deaceea l-a și prezentat d-l prof. I. Simionescu la Academia Română. Prindem rămășag că anuarul acesta va fi premiat. Nu se poate să nu fie așa, pentrucă prea e bun. Și n'o spunem asta pentrucă articolele scrise din rândurile profesorimii pietrene sunt opera d-lor profesori dela școala normală de băteji, ci pentru respectul și dragostea pentru muncă și adevăr. Cereți anuarul dela d-l Turcu și îmi veți da dreptate.

Almanahul școalei primare și al familiei pe anul 1936-1937. D-l I. Popescu-Teiușani, profesor la școala normală din Craiova, scoate de doi ani de zile, un almanah pentru părinți și învățători, un volum de 150 pagini tipărit îngrijit și estetic la Scrisul Românesc. Dacă un părinte, o mamă, caută sfaturi pentru creșterea copiilor le găsește cu siguranță în acest almanah. La fel dacă un învățător cauță sfaturi privitoare la administrația școlară, care privesc cancelaria școlii primare, sau dacă mai caută bibliografie pedagogică, jocuri educative, povestiri cu miez, biografiile oamenilor mari ai țării, le găsește tot în almanah. Deaceea îl recomandăm călduros d-lor învățători.

Semnificația studiului individualității pentru școala românească, de Iosif I. Gabrea. Intr'o broșură de 19 pagini distinsul colaborator al d-lui G. G. Antonescu arată că introducerea obligatorie a fișei pedagogice în învățământul primar are două semnificații :

I. După războiul mondial s'a urmărit mai mult latura materială, exterioară a școlii : „înființarea de școale și de posturi, construcții școlare, legi, regulamente, programe, examene, etc. Ca un ecou al acestor preocupări, activitatea extrașcolară a membrilor corpului didactic mai ales sub forma „politică“ s'a impus din ce în ce mai mult pe primul plan ; implicit deci activitatea oarecum de interior, care privește mai mult sufletul decât corpul școalei a rămas pe un plan secundar. Deaceea se simte lipsa unui avânt înnoitor în viața școalei românești. Și prin aceasta o îndepărtare dela rosturile ei. Impotriva unor asemenea devieri, încep să se producă reacțiunile, prin care se speră că instituțiile școlare vor fi readuse și intensificate în funcțiunile lor firești.

Pe linia acestor reacțiuni socotim două fapte, petrecute în anii din urmă, și care se răsfrâng direct asupra situației corpului didactic. Prima : corpul didactic a fost smuls din poziția, pe care o avea de decenii din punct de vedere a salarizării, alături de magistrați și militari și situat pe

o treaptă mai... jos. A doua: s'a apreciat ca insuficientă activitatea corpului didactic din punct de vedere educativ, și, spre a o compensa, s'a organizat instituția „Oficiul de Educație a Tineretului Român“ cu menirea unică de a face educație morală, națională și fizică a tineretului ca și controlul activității similare ale instituțiilor de stat. Socotim aceste fapte ca două avertismente cu amplă rezonanță, date slujitorilor școlii, spre a-și îndrepta privirile și activitatea mai mult spre viața interioară, spre sufletul ei, spre copii. Așa fiind, vedem în legiferarea studiului individualității copiilor o rechemare a corpului didactic la viața interioară a școlii și prin aceasta o învioreare totală a funcțiilor și rosturilor ei“.

II. „Dar semnificația cea mai cuprinzătoare a studiului individualității ni se pare alta: el ne deschide drumul spre o pedagogie românească. „Studiul individualității elevilor, trecut în legislația școlară, cheamă pe educatori la cercetarea atentă a realităților cu care lucrează școala românească. În măsura, în care va reuși această cercetare, se vor pune pietre de temelie pentru o pedagogie națională“.

Surmenajul școlar — studiu și anchete — de Gr. Capșa. Pentru acei cari nu l-au cunoscut îndeajuns pe d-l Gr. Capșa, „temutul“ profesor a unui județ de învățatori, broșura de față le va aduce o dublă surpriză. Prima: Vor descoperi o latură a personalității d-sale, cea de educator, și vor vedea că distinsul profesor de matematici supraveghează și conduce cu ochi și mână de părinte pe elevi. Il doare inima când unii se lasă pe tânjală și deaceia caută să descopere cauzele pentru care nu învață cutare sau cutare elev, îndeamnă pe cei harnici și biciuește cu mijloacele de rigoare pe dughii și pe chiulangii. A doua: Profesorul nostru pe care l-am încărunit, noi, înainte de vreme cu toate metehnele noastre, abordează cu toată competența probleme de pedagogie cu o informație care o mărturisim că stârnește admirația. Studiul d-sale după ce definește surmenajul școlar se ocupă de următoarele: istoricul problemei; natura oboselei intelectuale; oboseala, pricina surmenajului; surmenajul în școală; efectele surmenajului; vindecarea surmenajului; prevenirea surmenajului; programele de învățământ și chestiunea orarilor. La urmă ne indică, în bibliografie, 12 autori consultați și două anchete întreprinse de d-sa.

Foștii elevi ai d-lui Gr. Capșa, mândrii că au avut un astfel de profesor de matematici, ar pulea în semn de omagiu să citească cu atenție această broșură. Îi asigurăm că au ce învăța dintrânsa.

REVISTE. — *Revista generală a învățământului, anul XXV, No. 7-8.* „Cu prilejul concursului pentru ocuparea locurilor vacante dela școlile de aplicație din țară — scrie d-l Iosif Găbrea, care a prezdat acest examen — la care s'au prezentat cei mai buni „metodiști“, am putut face,

la predarea lecțiilor, câteva constatări de ordin general, pe care le semnalăm aici.

a) În pregătirea apercceptivă, dintr'o lipsă de aprofundare a rostului ei și dintr'o neînțelegere a „metodei active“, cei mai mulți candidați întrebunțează așa de mult timp și atâta vorbărie — cu intenția de a afla dela elevi, ceea ce trebuie să servească drept cunoștințe apercceptive — încât, de cele mai multe ori, se ucide interesul pentru lecția nouă și copiii se plictisesc. Deaceea, pregătirea apercceptivă trebuie restrânsă numai la ce este necesar și se potrivește cu subiectul lecției respective. Unde nu este, numai decât, nevoie de pregătire, să nu se piardă timpul cu ea, ci să se treacă la prezentarea cunoștințelor noi.

b) În tratare, din dorința de a întrebunța metoda activă, se nesocotește intuiția în dobândirea cunoștințelor, Am văzut candidați, cari par'că se sfiau să spună și să arate ei, ceea ce trebuia să învețe pe copii.

La lecții de istorie, de pildă, se puneau fel de fel de întrebări cu gândul de a afla dela elevi anumite răspunsuri; dar acestea nu veneau; candidatul repeta întrebarea; fiindcă răspunsul tot nu venea, o schimba și astfel lecția se transforma într'o vorbărie, din care copiii nu foloseau nimic.

De aceea, *cât mai puțină vorbărie și cât mai multă intuiție*; iar acolo unde nu se poate obține dela elevi răspunsurile căutate, nici prin cele mai meșteșugite întrebări, să spună învățătorul, arătând, ceea ce are să învețe pe copii“. Limpede și clar; deaceea comentariile sau completările sunt inutile. Aviz, însă, amatorilor.

D-l C. Sporea scrie, tot în numărul de față, despre „Examenul de gr. II al învățătorilor“. E vorba de cele două vestite sesiuni din anul școlar trecut. Indiferent de părerile și aprecierile d-sale, cred că aceste examene sunt inutile. Și iată pentruce: învățătorul nu trebuie să fie înaintat după rezultatele obținute la examene, ci pe baza realizărilor culturale și didactice dela școala unde funcționează; pentrucă statul nu ne plătește ca să dăm examene, ci ne plătește să învățăm carte pe țărani, să ridicăm satele și pe amărății târgurilor la un standard de civilizație superior, înfăptuit prin munca și știința lor. Și, al doilea, e chestia de-o neînsemnată emancipare și... nu mai zic. Voi reveni, tot în „Preocupări didactice“, la actualitățile, într'un număr viitor.

Sumarul revistei: C. Kirijescu — Universitățile și lumea modernă; Al. Valeriu — Determinantele și obiectivele legii învățământului minoritar din 1937; G. Breazul — Muzica în școalele de grad secundar; M. Mihailescu — Profesorii sau metodele sunt de vină?; C. Sporea — Ex. de gr. II al învățătorilor; Gh. Carp — Psihoza actuală a tineretului; C. Stejlian — Educația sexuală a tineretului școlar. Apoi recenzii și cronica controlată de d-l I. I. Gabrea.

Revista de pedagogie, anul VII, caetul III. Intr'un frumos și documentat articol despre „La culture esthétique et la formation de l'homme social“ d-l Gaston Richard scrie cu foarte multă dreptate: „Un education ou un systèm d'enseignement qui laisse sans culture le sentiment esthèlique ne l'abolit pas pour cela. Les sentiments esthéteques élémentaires persistent. L'enfant ne reste pas insensible a l'harmonie des sons on à celle des couleurs, dont la perception corespond a l'exercice même des organes sensorieles, en les perfectionnant. Mais en est-il autrement du goût ou, si l'on préfère, de l'admiration qui est à l'origine du goût? Les enfants et les adolescents dont on aura négligé la culture esthèlique prendront néanmoins intérêt aux images coloriées que la réclame mettra sous leur yeux et plus encore aux contes et aux spectacle de scènes dramatisées. Le sentiment esthétique pourra donc conserver sa force, mais il restera fruste. Quelles en seront les conséquences? Là où il n'aura reçu aucune discipline il s'exalfera souvent aux dépens de la discipline des autres fonctions intellectuelles. Il pórtera à préférer toujours la representation de l'irréel à l'observation des faits et même l'illusion à la vérité démontré. Les intelligents ainsi dépravées pourront être en majorité chez certaines races au temperament ardent et cela un grand dommage d'une opinion publique équilibré. Ailleurs on verra le sentiment esthétique, encore fort pendant l'enfance et la jeunesse s'affaiblir an cours des aus sous l'influence d'une expérience de la vie. Il pourra en résulter un dépérissement du sens de l'idéal moral et social aussi bien que de l'idéal religieux. Mais comme le rêve se fait toujours sa part, ou le demandera à l'ivresse. Les peuples où est négligé la culture esthétique sont ceux où l'alcoolisme fait le plus de ravages, quand il n'est pas remplacée on aggravé par des poisons cérébraux plus nuisibles encore, tels que la morphine, la cocaïne, l'opium, le haschich, et“.

„Cette fonction éducative de l'esthétique ne peut être contesté qu'au nom d'une coception materialiste de la science qui en opposant l'explication scientifique à toute hiérarchie des valeurs et même à tout évaluation ne peut manquer d'en venir a l'opposer à la valeur éducative de la science elle même“. Și, pentrucă nu putem cita mai mult, „L'éducation d'un enfant n'est pas le dressage d'un animal et il ne suffit pas à l'éducateur d'acquérir une conaissance scientifique des processus moteurs de l'enfant, de ses sensations, de ses instincts. La langue populaire ne se trompe pas en nous disant que l'objet de l'education est *d'élever*, c'est à dire d'aider l'enfant se dépasser. Il y a chez lui un développément spontanè que l'éducation doit favoriser en le dirigeant. Il doit donc être étudié, connu de l'éducateur dans sa totalité et son intégrité, mais la conaissance la plus nécessaire n'est pas celle de processus élémentaires qui manifestent la spontanété naturelle des fonctions organiques; c'est celle de processus supérieurs

qui distinguent l'homme de l'animal et différencient le types élevés de l'humanité. Au premier rang de ces processus sont les évaluations, les jugements de valeur. C'est donc l'initiation aux valeurs morales, logiques, esthétiques qui doit faire l'objet principal de la pédagogie. A cet égard, la culture esthétique n'est étrangère à aucun degré de l'éducation, aucune application de la pédagogie. Elle est à sa place à l'école maternelle et à l'école primaire commune aux différents degrés de l'enseignement universitaire“.

In sumar: Reorganizarea universităților germane de M. Hacman; Educația voinții de C. Narly; congresul profesorilor secundari din România de C. Loghin și Congresul general al învățătorilor de V. Olinci.

Școala țaranului, anul I, No. 7-8. Răspunzând la o anchetă asupra școlii care îi trebuie țaranului nostru, d-l Emil Palade, prof. de pedagogie la Buzău, scrie: „Este recunoscut că școala noastră primară este o școală de împrumut. Luată după streini, ea are caracterul burghez dela sfârșitul secolului XIX atât de puternic imprimat, încât toată structura ei arată că este menită pregătească funcționari de stat, funcționari de bancă, etc., numai săteni gospodari, nu. În școala primară sătească se învață gramatica ce chinuște mințile copiilor cu tot felul de forme uscate, aritmetica care are același lucru cu probleme de dobândă, scont, etc. Aceste materii au rămas și în școala de astăzi ca niște adevărați idoli. Învățătorii le dau atenție deosebită pentru că ele formează piatra de încercare la diferite inspecții ori la admiterea în școli secundare, tot atât de burgheze ca și cele primare. Celelalte materii de învățământ: religia, istoria, etc., deși au mare valoare educativă, sunt neglijate, iar ocupațiunile practice au fost și sunt încă desconsiderate.

D-sa arată mai departe că „Organizarea învățământului a fost și este așadar străină de sufletul poporului nostru de gospodari agricoli; din cauza aceasta nu se poate face legătura între sat și școală; și că școlile noastre trebuie să aibă un caracter practic.

Intr'un foarte frumos și interesant articol, d-l I. Mihalache arată ce a făcut d-sa pentru învățământul practic țărănesc din și dindrejurul satului Topoloveni. Am dori să-l cetății și d-v. în întregime. D-sa a găsit una din notele adevăratei școli țărănești: educația practică. Și deaceia a pus problema în toată amploarea ei. A doua notă este educația morală și intelectuală. Cine are curajul s'o atace în plin și pe aceasta? Acela, ar dărăma, ca Samson, tot eșafodajul nostru pseudo-cultural.

Danezii au avut un profet al lor, autohton, un om al pământului pe pe care l-au stăpânit, odată Thorn, Wykingii și Walkiriile, și acumia îl stăpânesc insularii și peninsularii a căror strămoși au păzit pe Hamlet la Elsinore. Profetul acela a fost Grundtvig. Pentru el scrie d-l Apostol Culea,

în acest număr al revistei despre care scriem, cu admirație și înțelegere. Cum nu apare și la noi un Grundtvig! chiar dacă ar fi silit să scoboare din stratosferă.

În cuprins d-nii N. Culea, Gh. Th. Dumitrescu, Dela Sudeți și A. Bă-răgan scriu foarte interesante pagini despre școlile jărănești dela noi și de aiurea.

„Școala țaranului e un buchet de sfaturi. Nu știm cum să v'o recomandăm mai insistent. Celțiți-o. Abonați-vă, dacă voiți. Are adresa: Strada Dr. Herescu, No. 18, București VI; abonamentul anual 150 lei.

Satul și școala, anul VII, No. 1-2. Este o revistă clujană pentru educație și învățământ. Vernisajul îl face d-l Vasile Băncilă cu un articol intitulat: „Iubire, seriozitate și doctrină“ — pagini admirabile relative la educația religioasă.

Vorbind despre „Rolul“ motivării în învățare“ d-l D. Tudoran, scrie, după o sumă de considerațiuni introductive, că la învățarea lecțiilor:

1. Orice interes nou se clădește pe un interes vechi a celui ce învață;
2. Pentru a desvolta interesul într'un domeniu particular trebuie să dobân-dești cunoștințe asupra lui; pentruca să se poată desvolta interesul față de un obiect, materie de învățat, muncă de executat, etc., acestea din urmă trebuie astfel organizate încât cel ce învață să poată reuși și progresa în activitatea sa;
4. Desvoltarea unui interes bine conturat pentru o materie sau activitate de învățat, nu se poate asigura decât prin exercițiul viguros și continuu în aceea materie sau activitate.

În articolul „Ereditate și mediu“ d-l A. Rosca arată că ereditatea determină iar mediul modelează individualitatea.

Osebit de interesantă sunt „Lenea pedagogică“ tradusă de către d-l Alexiu David după G. Lombardo Rodice și „Indreptări în învățământul normal de D. Goga. În sumar mai găsim: Ana Iencica — Ocupațiuni potrivite pentru clasele III și IV în cele dintâi zile de școală; C. Iencica Ziua economiei, etc., etc.

Revista face cinste atât conducătorilor cât și abonaților — învățătorii din județul Cluj.

Vremea școlii, anul X, No. 6. Remarcăm din cuprinsul serios și bine îngrijit al revistei, articolul d-lui C. Vasilache relativ la complectarea fișelor individuale. În număr găsim: V. Pavlov — o universitate populară; C. Lupu — I. Creangă și satul românesc; V. Uglea — Pentru foștii elevi ai prof. V. Todicescu; C. Florea — Scrisoare deschisă corpului didactic primar din orașul și jud. Iași.

M. Cojocaru

Moartea prof. Ioan Dragan

A murit profesorul nostru, Ioan Dragan. Este cea mai tristă veste pe care o putem da cetitorilor noștri cari în cea mai mare parte și-au făcut ucenicia dascălească și și-au făurit primele jaloane de ideal sub ocrotirea și îndrumarea lui părintească.

Vestea ne uluește prin neprevăzutul ei, ne uluește prin tragicul desnodământului neașteptat, și prin golul pe care-l trăim cu sufletele noastre când trăznetul morții a doborât pe-un stâlp și-un ales predestinat al învățământului nemțean.

A murit profesorul Ioan Dragan. Foștii lui elevi risipiți pe meleagurile acestui județ și din alte părți știu ce însemnează această moarte. Pentru ei a murit părintele, prietenul și îndrumătorul. Pământul înghite pe vizionarul, ctitorul de visuri și de idealuri, deschizătorul de drumuri cu elan icarian, omul cu ochii deprinși cu avântul amețitor al noutății și nemărginirii.

Ne plecăm în fața mormântului proaspăt și plângem după profesorul nostru, după colaboratorul și sfătuitoarea noastră.

Să-i fie țărâna ușoară !

REDAȚIA

„LUMINA” — PIATRA-N.
TIPOGRAFIE, STERIODTYPIE,
LEGĂTORIE DE CĂRȚI
— 1937 —

Domniei-Sale

Plai C. Turcu

Sisaciu, M. Rares,
omuna _____

Județul *Piatra-N.* _____